

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือและบทความ

กมล สมวิเชียร. พัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.

กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน. นี่คือประเทศไทย: ประมวลตำนานและวิกฤตรัฐธรรมนูญอันสะท้อนสภาพการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิษเนศ, 2528.

โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. ความเป็นมาของการปกครองในระบบรัฐสภาและระบบรัฐสภาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2518.

_____. "ประชาธิปไตยกับการยุบสภา." ใน แนวโน้มการเมืองไทยหลังยุบสภา-เลือกตั้ง '29 สู่การจัดตั้งรัฐบาล. หน้า 10-13. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2529.

กณิน บุญสุวรรณ. ศัพท์รัฐสภา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2520.

ดิเรก ชัยนาม. "รัฐสภาและคณะรัฐมนตรีอังกฤษ." ใน อนุสรณ์งานประชุมเพลิงศพ นายสุวรรณपाल. หน้า 5-31. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2482.

เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. รัฐธรรมนูญนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภา, 2516.

นรนิติ เศรษฐบุตร. "ทหารกับการเมืองไทย." ใน แนวโน้มการเมืองไทยหลังยุบสภา-เลือกตั้ง '29 สู่การจัดตั้งรัฐบาล. หน้า 23-26. นรนิติ เศรษฐบุตร บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2529.

_____. "สภาพการเมืองก่อนการเลือกตั้ง '29." ใน แนวโน้มการเมืองไทยหลังยุบสภา-เลือกตั้ง '29 สู่การจัดตั้งรัฐบาล. หน้า 1-7. นรนิติ เศรษฐบุตร บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2529.

นรนิติ เศรษฐบุตร และ โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์. เมืองไทยในระบบรัฐสภา. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2517.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. ปัญหารัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองในสภาวะการณปัจจุบัน.

กรุงเทพมหานคร: มิตรนภาการพิมพ์, 2527. (เอกสารสรุปผลการสัมมนาวิชาการระดับประเทศในวาระครบรอบ 50 ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ปัญญา แก้วเกตุทอง. 36 รัฐบาลในรอบประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร:

รุ่งเรืองธรรม, 2520.

ประกอบ โชประการ, สมบูรณ์ คนฉลาด และ ประยุทธ์ สิทธิพันธ์. ปฏิวัติสามสมัย. พิมพ์ครั้งที่

ที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หนังสือพิมพ์รวมข่าว, 2520.

ประยุทธ์ สิทธิพันธ์. ประวัติการเมืองไทย. พระนคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2511.

ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475-2517). พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: หจก. ชุมนุมช่าง, 2517.

ปราชญา กล้าผจญ. "สภาพความเป็นประชาธิปไตยของไทย." ใน สัตว์การเมือง. หน้า

238-268. ชัยอนันต์ สมุทวณิช บรรณาธิการ. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2514.

ปรีชา สุวรรณทัต. "รัฐธรรมนูญกับการยุบสภา." ใน แนวโน้มการเมืองไทยหลังยุบสภา-เลือกตั้ง '29 สู่การจัดตั้งรัฐบาล. หน้า 14-18. นรนิติ เศรษฐบุตร บรรณาธิการ

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2529.

พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทักษ์. การเมืองการปกครองยุโรป: (ฝรั่งเศส). กรุงเทพมหานคร:

ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2523.

_____. ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมืองในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร:

โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, 2516.

_____. หลักรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง, 2520.

ไพโรจน์ ชัยนาม. คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ. เล่ม 1. พระนคร: โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2493.

ไพโรจน์ ชัยนาม. บทกฎหมายและเอกสารสำคัญในทางการเมืองของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

โรเบิร์ต อี. วอร์ด และ รอย ซี. แมคริซ. ระบบการเมืองปัจจุบันยุโรป (ฝรั่งเศส). แปลโดย พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510.

รอง ศยามานนท์. ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ. 3,000 ฉบับ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2520.

วิเทศกรณีย์. เหตุการณ์ทางการเมือง 43 ปีแห่งระบอบประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รวมการพิมพ์, 2518.

วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2523.

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. "ทหารกับการเมืองไทย. การศึกษากลุ่มทหารประชาธิปไตยและกลุ่มนโยบาย 66/2523." ใน การเมืองไทยยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์, 2527.

สิริ เปรมจิตต์. ประวัติรัฐธรรมนูญไทยฉบับแรก พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ประจักษ์การพิมพ์, 2511

_____. ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบประชาธิปไตย 30 ปี. พระนคร: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, 2505.

สุขุม นวลสกุล, วิทยา นาศิริกุลกิจ และ วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

สุรพล ราชภัณฑารักษ์. การเมืองยุโรป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
หยุด แสงอุทัย. คำบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512.

อภิัญญา จรุงพร. "ความไม่มั่นคงของพรรคการเมืองไทย." ใน สัตว์การเมือง. หน้า 179-209. ชัยอนันต์ สมุทวณิช บรรณาธิการ. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2514.

บทความวารสาร หนังสือพิมพ์ และ สารานุกรม

- "การประชุมรัฐสภา." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 8 (18-24 มีนาคม 2526) : 317-320.
- "การประชุมรัฐสภา." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 11 (2-8 พฤษภาคม 2529) : 484-486.
- "การเมืองในอินเดียน." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 4 (31 สิงหาคม-6 กันยายน 2522) : 1001-1002.
- "การเมืองในโปรตุเกส." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 3 (20-26 มกราคม 2521) : 98-99.
- "การเมืองเรื่องล้มรัฐบาลเปรม 4." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 32 (11 พฤษภาคม 2529) : 25.
- "การเมืองหลังยุบสภา: แพ้เพื่อชนะของคนชื่อเปรม." สู่นาค 6 (7-13 พฤษภาคม 2529) : 12-13.
- "การยุบสภาผู้แทนฯในระบอบประชาธิปไตย." ผู้แทนราษฎร 1 (มิถุนายน 2529) : 4.
- แก้วสรร อติโพธิ์และ สุรพล ลีนิติไกรพจน์. "สภาวะและปัญหาปัจจุบันของระบบรัฐสภาไทย." วารสารนิติศาสตร์. 14 (มีนาคม 2527) : 61-99.
- คนกลาง. "มองการเมือง." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 32 (4 พฤษภาคม 2529) : 11.
- "ความเคลื่อนไหวทางการเมือง." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 8 (11-17 มีนาคม 2526) : 287.
- "ความเคลื่อนไหวทางการเมือง." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 11 (23-29 พฤษภาคม 2529) : 563.
- "ความเคลื่อนไหวทางการเมือง." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 11 (6-12 มิถุนายน 2529) : 617.
- "คำแถลงการณ์ของรัฐบาล." ประชุมกฎหมายประจำศก 46 (1 เมษายน 2476) : 5-6.
- "คำแถลงการณ์ของรัฐบาล." ราชกิจจานุเบกษา 55 (11 กันยายน 2481) : 407.
- "คำแถลงการณ์ของรัฐบาล." ราชกิจจานุเบกษา 62 (15 ตุลาคม 2488) : 417-418.

- "นิติการอธิบายของฝ่ายค้าน." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์
1 (9-15 มกราคม 2519) : 25-28.
- เทศมอญไทย. "ยุบสภาชัยชนะ เชือกสุดท้ายของฝ่ายทหาร." มติชนสุดสัปดาห์ 6 (3-9
เมษายน 2526) : 12.
- "บันทึกข่าวต่างประเทศ." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 8 (13-19
พฤษภาคม 2526) : 558.
- "บันทึกข่าวต่างประเทศ." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 8 (25
พฤศจิกายน-1 ธันวาคม 2526) : 1338.
- "บันทึกข่าวต่างประเทศ." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 9 (12-18
ตุลาคม 2527) : 1173.
- "บันทึกข่าวต่างประเทศ." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 10 (5-11
เมษายน 2528) : 418-419.
- "บันทึกข่าวต่างประเทศ." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 11 (25
เมษายน-1 พฤษภาคม 2529) : 475.
- "บันทึกข่าวต่างประเทศ." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ : 833-834.
- ประเสริฐ โยธีพิทักษ์. "แนวความคิดบางประการเกี่ยวกับระบบรัฐสภา." วารสารสังคมศาสตร์
11 (มกราคม 2517) : 53-73.
- "เปรม... .ยุบสภา?" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 32 (4 พฤษภาคม 2529) : 4-5.
- "เปรมยุบสภา: ชิงยุบก่อนจะถูกยึด." หลักไท 5 (15 พฤษภาคม 2529) : 15-17.
- "เปิดสภานับถอยหลังรัฐบาลเปรม." สยามใหม่ 4 (พฤษภาคม 2529) : 18-23.
- "ผลดีของการออกพระราชกำหนดเกี่ยวกับเงิน 9 ฉบับ." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสาร
และเหตุการณ์ 11 (2-8 พฤษภาคม 2529) : 492.
- "พระราชกฤษฎีกายุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2516." ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ
90 (16 ธันวาคม 2516) : 16-17.

- "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2481." ราชกิจจานุเบกษา 55 (11 กันยายน 2481) : 405.
- "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2488." ราชกิจจานุเบกษา 62 (15 ตุลาคม 2488) : 415-416.
- "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2516." ราชกิจจานุเบกษานับพิเศษ 100 (19 มีนาคม 2526) : 7-8.
- "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529." ราชกิจจานุเบกษานับพิเศษ 102 (2 พฤษภาคม 2529) : 1-2.
- "พระราชกฤษฎีกาให้ปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรและตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่." ประชุมกฎหมายประจำศก 46 (1 เมษายน 2476) : 5-6.
- "ไม้เค็ดเปรมยุบสภาแก้วิกฤต ดัดหลังกลุ่มก่อกวน." มติชนสุดสัปดาห์ 9 (4 พฤษภาคม 2529) : 12-15.
- "ยุควิบัติพรรคการเมือง 2529." หลักไท 5 (8 พฤษภาคม 2529) : 17-18.
- "ยุบสภาเข้าไป (ต้อย)...เปรม." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29 (มีนาคม 2526) : 6-8.
- "ยุบสภาตามสั่งแผนดับสุรียา." สู่นาคต 6 (7-13 พฤษภาคม 2529) : 8-11.
- "ยุบสภายังปฏิวัติ." สู่นาคต 5 (5-11 กุมภาพันธ์ 2529) : 10-12.
- "รัฐบาลฉุ่ประภาศยุบสภา." สยามจดหมายเหตุ: บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ 4 (21-27 กันยายน 2522) : 1085-1086.
- วีระพันธ์ มุขสมบัติ. "การแก้ไขรัฐธรรมนูญ." รัฐสภาสาร 31 (มีนาคม 2526) : 35-44.
- _____ . "ยุบสภา." รัฐสภาสาร 31 (พฤศจิกายน 2526) : 16-25.
- ลอง ลิขิต. "แจ้โผยสอชยตัว." ไทยรัฐ (8 พฤษภาคม 2529) : 3.
- "ศึกเปิดสภา แก้วธน.-พรรค.ธนาการ." หลักไท 5 (1 พฤษภาคม 2529) : 19-20.
- สมชาย เกษมมนา. "รัฐสภาไทย. ความสัมพันธ์กับฝ่ายบริหาร." รัฐสภาสาร 31 (มีนาคม 2526) : 1-15.

สมภพ โทตระกิตย์. "รัฐธรรมนูญไทย." คูลพาท 11 (เมษายน 2507) : 10-44.

สุนทร วาที. "หน้าต่างโลก." ไทยรัฐ (31 มีนาคม 2530) : 2.

สุรพล ลินธิไกรพจน์. "วิกฤตการณ์รัฐธรรมนูญ 2526." วารสารนิติศาสตร์ 13 (มีนาคม 2526) : 123-162.

เสน่ห์ จันทรังระจ่าง. "การยุบสภาผู้แทนราษฎรในไทย." รัฐสภาสาร 24 (กุมภาพันธ์ 2519) : 6-41.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. "การยุบสภาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2529."

เอกสารข่าวรัฐสภา 12 (16 พฤษภาคม 2529) : 44-45.

_____. "รัฐสภาไทย พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน." เอกสารข่าวรัฐสภา 12 (16 พฤษภาคม 2529) : 48-53.

_____. "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ 37/2475." สมัยที่ 1 พ.ศ. 2475.

อุทัย หิรัญโต. "การยุบสภา." สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์ 1 (2524) : 203-206.

_____. "พระราชกฤษฎีกา." สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์ 1 (2524) : 155-158.

โอภาส ชัยนาม. "ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับสภาผู้แทนราษฎร." รัฐสภาสาร

4 (ธันวาคม 2499) : 9-11.

วิทยานิพนธ์

ชวน ทองมี. "ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (2487-2490)."

วิทยานิพนธ์ปริณฎมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

ชัยฤกษ์ วัฒนสุนทร. "ปัญหาการถ่วงและดุลย์ในการปกครอง ระบบรัฐสภาของประเทศไทย."

วิทยานิพนธ์ปริณฎมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

- ถวิล เปลี่ยนศรี. "เสถียรภาพรัฐบาลผสมของไทย: ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุด ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (17 มีนาคม 2518-12 มกราคม 2519) กับรัฐบาลชุด ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (20 เมษายน-6 ตุลาคม 2519)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- นพดล ศรีสุข. "บทบาทของรัฐสภาไทย พ.ศ. 2518: ศึกษาด้านการรวมกลุ่มและความขัดแย้ง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- มนตรี เต่งตระกูล. "รัฐสภาไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีปัญหาความอ่อนแอ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- วิภา มโนพิโมกษ์. "ความขัดแย้งภายในคณะราษฎร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- สมาน ทองศรี. "ปัญหาด้านเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐบาลผสม ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สมชาติ รอบกิจ. "การร่างรัฐธรรมนูญ 2517." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

ภาษาอังกฤษ

หนังสือ

- Butt, Ronald. The Power of Parliament. New York: Walker and Company, 1968.
- De Smith, S.A. Constitutional and Administrative Law. London: Richard Clay Ltd., 1977.
- Jennings, William Ivor, Sir. Cabinet Government. 3 rd ed. London: Cambridge University Press, 1961.
- _____. Party Politics. Vol. 1. London: Cambridge University Press, 1960.

Markesinis, B.S. The Theory and Practice of Dissolution of Parliament.

London: Cambridge University Press, 1972.

Marshall, Geoffrey. Constitutional Conventions. London: Oxford

University Press, 1984.

_____. Some Problems of the Constitution. London: Hutchinson &

Co. Ltd., 1971.

Mathiot, André. The British Political System. California: Stanford

University Press, 1968.

May, Thomas Erskine. Power and Jurisdiction of Parliament. 13th ed.

London: Butterworth & Co., 1924.

Thomson, Valentine Herman, Parliament of the World. Great Britain:

Litho Ltd., 1976.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การอภิปรายร่าง รัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัติการยุบสภา

อนุกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 ได้ร่างมาตราเกี่ยวกับการยุบสภาในมาตรา 36 ซึ่งมีความว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาเช่นนี้ต้องมีกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน" และในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 37/2475 ประธานอนุกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญกล่าวว่า "บรรทัดที่ 3 คำว่า "มีการ" ขอตัดออก" และกล่าวว่าความสำคัญในมาตรานี้ก็คืออยู่ที่คำว่า "พระราชกฤษฎีกา" คือว่าพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาได้ แต่ว่าการยุบนั้นจะต้องทำเป็นพระราชกฤษฎีกา และพระราชกฤษฎีกานั้นก็ต้องนำผ่านคณะกรรมการราษฎร และการยุบสภานั้นก็มาจากคณะกรรมการราษฎรนั่นเอง (คณะกรรมการราษฎรในขณะนั้นหมายถึงคณะรัฐบาล) หลังจากนั้นได้มีการอภิปรายโดยพระประพิณฯ ว่า ที่จะพูดต่อไปเพื่อถามความเข้าใจเช่นว่ามีมาตราหนึ่งกล่าวว่า คณะกรรมการราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ทรงเลือกเอาจากสมาชิกของสภาแล้วทรงตั้งขึ้น ที่นี้ว่าสิ่งยุกก็สั่งด้วยความเห็นชอบคณะกรรมการราษฎร สมมติว่าสมาชิกในสภาไม่มีขัดข้องในทางการก็เป็นการสะดวกดี แต่ถ้าเกิดเหตุซึ่งทางสภาเห็นว่าคณะกรรมการราษฎรยุ่ง ตั้งใจจะไว้ความไม่ไว้วางใจ ก็นี่ก็อาจเป็นได้ว่าทางหนึ่งสั่งยุบ อีกทางหนึ่งจะไว้ความไม่ไว้วางใจจะทำอย่างไรเมื่อเกิดกระทบกันดังนี้ จึงขอข้อมความเข้าใจในข้อนี้ ประธานอนุกรรมการราษฎรจึงกล่าวว่า ความในข้อนี้เป็นข้อหนึ่งที่ฝรั่งเขาชมรัฐธรรมนูญของเรามาก คือว่า เครื่องมือของสภาที่จะประหารคณะกรรมการราษฎรก็คือ ไว้ศรัทธาไม่ไว้วางใจ ส่วนเครื่องมือของคณะกรรมการราษฎรก็คือ อำนาจในการที่จะสั่งยุบสภา คือว่าจะทำอะไรตามชอบใจไม่ได้ การที่สั่งยุบสภานั้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ภายใน 90 วัน และในการที่ยุบสภาแล้วนั้น คณะกรรมการราษฎรก็จะไปทำอะไรตามใจไม่ได้ ส่วนสมาชิกที่อยู่ในสภาที่ถูกยุบนั้น ก็จะพากันไปบอกพวกพ้องว่าตัวได้ถูกยุบมาก็พยายามหาหนทางเข้ามาทำการ against ซึ่งกันและกัน ฉะนั้น จึงให้มีการถ่วงคุมซึ่งกันและกันไว้ ในที่สุดสมาชิกทั้งหมดลงมติเห็นชอบด้วยกับบทบัญญัติของมาตรานี้¹

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ 37/

การประชุมสภาครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2489 เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ในวาระที่ 2 สภาได้พิจารณาร่างมาตราที่เกี่ยวกับการยุบสภา ซึ่งมีข้อความเช่นเดียวกับมาตรา 35 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 ดังนี้

นายสุวิชัย พันธุ์เศรษฐ์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่) ขอแปรญัตติเพิ่มเติมข้อความว่า "การยุบสภาจะมีได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน" และนายโชติ คุ้มพันธ์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนคร) ขอแปรญัตติเพิ่มเติมข้อความว่า "แต่ห้ามยุบก่อน 1 ปี นับจากวันเลือกตั้ง" ฝ่ายกรรมาธิการได้แถลงมีความสำคัญว่า การที่ได้ตราไว้เช่นนั้นเป็นการให้ดุลยอำนาจในการที่สภาฯ กับรัฐบาลจะได้ควบคุมซึ่งกันและกัน ส่วนในกรณีที่ว่าห้ามมิให้ยุบสภานับแต่วันเลือกตั้ง 1 ปี โดยอ้างว่าจิตใจของประชาชนที่เลือกตั้งมา ยังมิได้เปลี่ยนแปลงนั้น ฝ่ายกรรมาธิการคือ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร เห็นว่าเป็นสิ่งที่แน่นอน เพราะในระยะก่อน 1 ปีนั้น อาจมีปัญหาการเมืองสำคัญ ๆ ที่ความคิดเห็นระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับสภาผู้แทนอาจขัดกันก็ได้ และในกรณีเช่นนั้นก็สมควรที่จะให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรได้ จึงสมควรให้คงไว้ตามเดิม ในที่สุดที่ประชุมได้ลงมติให้กรรมาธิการร่างมาใหม่ และต่อมาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 32 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ความว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทน เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภา ต้องมีกำหนดเวลาให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน การยุบสภาผู้แทนจะทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน" จะสังเกตได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับแรกที่จำกัดการใช้อำนาจยุบสภาไว้ในวาระสุดท้าย กล่าวคือ จะยุบสภาซ้ำไม่ได้²

การอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัญหาเรื่องดุลยแห่งอำนาจระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภาและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่ทรงยุบสภาได้มีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

พลตรีแสวง เสนาณรงค์ อภิปรายว่า ข้าพเจ้าใคร่ขอเรียนข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับก่อนที่เราจะได้เริ่มเข้าสู่หัวข้อที่สำคัญ คือ ดุลยแห่งอำนาจระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภา ซึ่งข้าพเจ้าถือว่าเป็นหัวใจหรือเป็นโครงร่างที่สำคัญของรัฐธรรมนูญใหม่ที่เราร่างนี้ทีเดียว คือว่า ในการพิจารณาหัวข้อนี้จะเป็นเรื่องบอกชัดได้ว่า รัฐธรรมนูญของเราจะมีรูประบอบการปกครองในระ

²สิริ เปรวมจิตต์, ประวัติรัฐธรรมนูญไทยฉบับแรก พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน, หน้า 154.

บอบประชาธิปไตยไปในรูปแบบไหน ซึ่งเรื่องนี้ข้าพเจ้าก็ได้กล่าวได้เรียนต่อที่ประชุมนี้ไว้แล้ว
 เมื่อในคราวที่แล้ว ๆ มาว่าเป็นเรื่องที่เราน่าจะได้อภิปรายกันอย่างมากในระเบียบวาระที่ 5 คือ
 ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ แต่ว่าเป็นที่น่าเสียดายว่า เราไม่ได้มี
 การอภิปรายกันมากนัก และก็พอมีการแปรญัตติแล้ว ฝ่ายกรรมาธิการเป็นฝ่ายปราชัยไป ก็ไม่มี
 การอภิปรายกันแม้แต่ท่านเดียว เรื่องนี้ก็จึงทำให้หัวใจของเรื่องจึงกลายเป็นการบ้านมาจนขณะนี้
 ไม่รู้ว่าเวลานี้ แนวการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเรายอมรับนั้นจะไปในรูปแบบไหน ระบอบไปใน
 ทางระบอบประธานาธิบดี ระบอบรัฐสภาตามเดิม หรือระบอบผสมก็ยังเป็นที่ข้องใจ สลับซับซ้อน
 จนกระทั่งขณะนี้ แต่บัดนี้เราจะได้เข้าสู่ประเด็นสำคัญคือ คู่ลี่ยแห่งอำนาจหรือที่เรียกว่า ความสัมพันธ์
 ระหว่างอำนาจบริหารกับอำนาจรัฐสภา ซึ่งกระผมถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของ รัฐธรรมนูญฉบับนี้
 ที่เดียว แต่เรื่องที่ข้าพเจ้าได้เรียนมานี้ ก็เป็นเรื่องที่ได้ผ่านมาแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าก็ยังรู้สึกดีที่
 ว่าภายหลังได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องรัฐบาลหรืออำนาจบริหารนี้ ความเห็นต่างๆ ที่พอจะสรุปได้
 แม้จะมีขัดแย้งกันบ้าง แต่ก็รู้สึกว่าขัดแย้งกันในประเด็นเล็ก แต่ประเด็นใหญ่รู้สึกว่ ที่ประชุมนี้
 ความเห็นพ้องกันอยู่ประการหนึ่งคือ ต้องการฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลที่เข้มแข็ง หรือที่เรียกว่า
 Strong Executive รู้สึกว่ามี การเห็นพ้องกันไปในขณะนี้ ทั้งนี้เราก็ได้พิจารณาโดยอาศัยประสบการณ์
 ที่แล้ว ๆ มาของการเมืองประเทศไทย และของการโน้มของการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้
 แม้แต่ประเทศซึ่งมีความเจริญในระบอบประชาธิปไตยมาแล้ว ก็มีความโน้มไปในการต้องการบริหาร
 ที่เข้มแข็งเป็นพิเศษ เพราะถือว่ารัฐสภาไม่มี ขาดบ้านเมืองยังอยู่ได้ แต่ถ้ารัฐบาลไม่มี รู้สึกว่าจะลำบาก
 ซ้อนเรายอมรับกันแล้ว ก็ทำให้เห็นว่าประเด็นเวลานี้เราต้องการรัฐบาลที่เข้มแข็ง ที่ประเด็นที่สำคัญ
 ที่สุดซึ่งจะเข้าสู่ประเด็นนี้ คู่ลี่ยอำนาจอันนี้คือต้องการให้เข้มแข็ง จะให้ทำอะไร ให้เข้มแข็ง
 แค่นั้น นี่เป็นเรื่องสำคัญ เพราะฉะนั้นจะเป็นการเรียกว่า ถ้าให้รัฐบาลมากเกินไป ก็จะเป็นการเอา
 เปรียบรัฐสภาเกินไปจนนอกกลุ่มนอกทางหรือนอกหลักประชาธิปไตย ซึ่งเรายอมรับไว้แล้ว เราต้องการ
 ระบอบประชาธิปไตยซึ่งเราต้องเคารพหลักสำคัญ ๆ อย่างน้อยหลักอำนาจอยู่แก่ปวงชน หลักผู้แทน
 ราชากร หลักการแยกอำนาจตามสมควร เราต้องยอมรับอย่างนี้ตามสมควร เพราะฉะนั้น เรายอมรับ
 รับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาแล้ว ดังนั้นในเรื่องคู่ลี่ยอำนาจนี้ ถ้าเราจัดไม่ถูกหรือ
 จัดไม่ได้ส่วนกันเกินไป ก็อาจจะทำให้ผิดหลักประชาธิปไตย ดังที่ข้าพเจ้าได้เรียนมานี้ หลักในการที่
 จะพิจารณาว่า ทำอย่างไรจึงจะให้ฝ่ายบริหารเข้มแข็ง หรือ Strong Executive หลักที่เราจะ
 เอามาพิจารณาได้ในประการนี้ก็มีอยู่ 2 ประการก็คือ 1. เราต้องพิจารณาในเรื่องที่มาของอำนาจ
 ดังที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติผู้หนึ่งได้อภิปรายเมื่อตอนต้นนี้เหมือนกัน ท่านก็ได้ข้องใจในเรื่องที่มาของ

อำนาจ คือที่มาของฝ่ายบริหาร หรือรัฐบาลจะมาอย่างไร รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีจะมาในรูปแบบ จะมาจากสมาชิกสภาหรือมาจากคนนอก หรือแต่งตั้งมาลอย ๆ พระมหากษัตริย์แต่งตั้งมานี้ เราก็ยังไม่กระจ่างแจ้งดังที่ข้าพเจ้าได้เรียนแล้ว เรายังไม่รู้ที่มาของอำนาจอย่างไร ที่มาของอำนาจเท่าที่เราทราบชัดเจนอย่างระบอบประธานาธิบดี เขาบอกว่ามาจากการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีก็มาจากการเลือกตั้งโดยตรงหมดปัญหาไป เราก็จะพูดได้ว่า เราจะถ่วงอำนาจกันอย่างไรระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภา ที่จะได้เป็นฝ่ายที่ไม่เสียเปรียบกันจนเกินไปหรือได้เปรียบกันจนเกินไป นี้เราก็กังยังไม่กระจ่างชัดและข้อที่ 2 ขอบเขตอำนาจ เมื่อที่มาแห่งอำนาจแล้ว ก็มีขอบเขตแห่งอำนาจว่าอำนาจที่ฝ่ายบริหารเราต้องการให้เข้มแข็งนี้ เราจะให้เข้มแข็งแค่ไหน ไม่ใช่เข้มแข็งจนรัฐบาลกลายเป็นเผด็จการได้ง่าย ๆ อย่างนี้ก็เกินนอกหลักประชาธิปไตย เอาเปรียบรัฐสภาเกินไป เราจะต้องพิจารณาหลักว่าจะให้เข้มแข็งเพียงไร ซึ่งเท่าที่พิจารณามาแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภานี้ เราก็ได้พูดกันมามาก เช่น การอภิปรายไม่มีการลงมติในการอภิปราย ในตอนเช้าบริหารราชการแผ่นดินเราผ่านมาแล้ว รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกไม่ได้ เราก็ผ่านมาแล้ว ซึ่งเหล่านั้นรู้สึกว่าเป็นการให้อำนาจฝ่ายบริหารอยู่ต่อไปเมื่อมาถึงคุลย์อำนาจระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภานี้ เป็นเรื่องที่เราจะต้องพิจารณาว่าขึ้นให้อำนาจบริหารมากไปแล้ว ก็จะกลายเป็นการเอาเปรียบรัฐสภาเกินไป ฉะนั้น ก่อนที่จะได้เข้าสู่ระเบียบวาระ คุลย์อำนาจระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภานี้ โดยเฉพาะในระเบียบวาระแรกคือ พระมหากษัตริย์จะทรงยุบสภาได้หรือไม่ แล้วต่อไปก็ถึงการตั้งกระทู้ถามของรัฐบาล และการเปิดอภิปรายทั่วไปต่าง ๆ เหล่านั้นก่อนที่ท่านสมาชิกทั้งหลายจะได้พิจารณาตกลงใจอย่างไร ข้าพเจ้าใคร่ขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาถึงความสำคัญที่ข้าพเจ้าได้เรียนมาแล้ว คือว่าอำนาจคุลย์ทั้งสองนี้ควรจะให้ได้สัดส่วนกัน อย่าให้ฝ่ายใดได้เปรียบซึ่งกันและกันมาก แต่จุดหมายตามที่ได้เห็นพ้องต้องกันแล้ว คือต้องการรัฐบาลที่เข้มแข็งเสียจนกลายเป็นรัฐบาลซึ่งกลายเป็นระบอบเผด็จการได้ง่าย ๆ ในภาพภาคหน้า เพราะการร่างรัฐธรรมนูญเรา นี้ เราไม่ได้ร่างรัฐธรรมนูญเพื่ออดีต เราร่างเพื่อปัจจุบันและโดยเฉพาะในอนาคตที่เราจะต้องคิดถึงอนาคต เราจะร่างเพื่อนึกถึงสิ่งปัจจุบันหรืออนาคตมาแล้วแต่อย่างเดียวไม่ได้ เราจะต้องนึกถึงอนาคตว่า ความต้องการในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งที่ประชุมนี้จะต้องกรุยทางไว้อย่างไร

นายพลตำรวจโท บรรลือ เรื่องตระกูลอภิปรายว่า ปัญหามาถึงตรงจุดสำคัญที่ท่านสมาชิกคนแรกได้อภิปรายไปแล้ว คือเรามาดังตรงจุดที่ว่า พระมหากษัตริย์จะทรงยุบรัฐสภาได้หรือไม่ กระผมอยากใคร่จะเรียนว่า ในด้านพระมหากษัตริย์ก็อยู่ในด้านเกี่ยวกับทรงใช้พระราชอำนาจทั้งสามประการ แต่ว่าในการยุบสภานั้นเป็นอำนาจเกี่ยวกับบริหาร อย่างไรก็ดี กระผมอยากจะเรียนกันอย่างตรงไป

ตรงมาว่า เราอาจจะยอมรับกันว่าในประเทศไทยเรานั้นนับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมานั้น เราก็ได้มีการรับรองว่าเราจะปฏิบัติหรือจะมีคัลลงตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย แต่ว่าในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ก็มีรูปออกไปในหลายรูปด้วยกัน เราจะเห็นได้ว่าในสหรัฐอเมริกาเขาก็จัดของเขาในรูปหนึ่งต่างหาก ซึ่งอาจจะกำหนดให้ประธานาธิบดีอยู่ได้ในระยะกี่ปี แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยเรานั้น เราก็คงไม่ปฏิเสธว่าเราจะมีการจัดรัฐธรรมนูญของเราในระบอบการปกครองแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ แต่ถ้าหากสภานี้ได้รับรองว่าเราจะได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีรัฐสภาแล้ว ระบบต่างๆ ที่เราจะบัญญัติไว้ในรายละเอียดอันเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนั้น ก็จะต้องดำเนินการไปตามหลักต่างๆ ที่เขาคำเนินการมา จริงอยู่ เราอาจจะนำประสบการณ์หลายอย่างหลายประการที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนๆ นั้นมาเป็นข้อแก้ไข แต่ท่านอย่าลืมนำประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มีสมาชิกหลายท่านได้อภิปรายให้เห็นว่าเป็นการส่วนตัวเฉพาะบุคคล เพราะฉะนั้นกระผมจึงเห็นว่า เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้น ถ้าจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในรัฐธรรมนูญของเราที่จะเขียนต่อไปนั้นก็จะต้องเป็นเหตุการณ์สำคัญ และมีเหตุผลอันสมควร มิใช่ว่าผู้แทนคนใดสมัยโน้นอยากเป็นรัฐมนตรีนั้น แต่เราก็เอาเหตุการณ์เพียงเท่านั้นมาเปลี่ยนแปลงนั้น กระผมก็ไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ในระบอบการปกครองโดยรัฐสภานั้น การยุบสภาก็ดี หรือการให้รัฐสภาใช้อำนาจที่จะไม่รับรองคณะรัฐบาลนั้น เป็นดุลย์แห่งอำนาจในการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยในรัฐสภา คือ หมายความว่า จะให้มีแต่เฉพาะอำนาจของรัฐบาลยุบสภาอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจของรัฐสภาไม่มีเลยที่จะให้ความไว้วางใจแก่รัฐบาลแล้ว อำนาจเหล่านั้นก็ไม่สมดุลง่าย หรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่ใช่ระบอบการปกครองโดยรัฐสภา เพราะฉะนั้นเรื่องที่จะกระผมจะเรียนต่อไปนี้ ก็อาจจะเข้าประเด็นว่าถ้าสภานี้ยอมรับในกรณีที่ให้สภาใช้อำนาจที่จะลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลในการบริหารแผ่นดินได้แล้ว การยุบสภาก็เป็นดุลย์แห่งอำนาจที่จะให้เกิดการสมดุลง่ายขึ้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยรัฐสภา การยุบสภานั้นเป็นการกระทำโดยอำนาจซึ่งประมุขแห่งรัฐประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาก่อนหมดอายุที่สมาชิกของสภาจะอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ตามธรรมดา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2475 มาตรา 35 ใ้บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกเข้ามาใหม่ มีปัญหาที่จะพิจารณาต่อไปก็คือว่า พระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรได้นั้น จะเป็นการขัดต่อหลักประชาธิปไตยหรือไม่ ในทางหลักคำราก็มีผู้แสดงความเห็นเป็นสองนัย แต่ว่าโดยเฉพาะในส่วนตัวข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่า ในการยุบสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่ขัดกับหลักประชาธิปไตย เพราะเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจที่จะลงมติให้ฝ่ายบริหารออกจากตำแหน่งหน้าที่ได้เมื่อไม่ไว้วางใจ

คั้งที่บัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ฝ่ายบริหารก็มีอำนาจที่จะยุบสภานิติบัญญัติได้ ในเมื่อเชื่อมั่นว่าความประสงค์ของ รัฐสภามีได้ให้ความแจ่มกระจ่างอันแท้จริง ที่จะนำประเทศชาติ ไปสู่ความเจริญ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ฝ่ายบริหารก็อาจจะมีอำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎรนั้นได้ ในระบอบ การปกครองโดยรัฐสภานั้น การยุบสภานิติบัญญัติเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่ง เมื่อปรากฏว่าฝ่ายบริหาร กับฝ่ายนิติบัญญัตินั้นไม่ลงรอยกันจนไม่อาจที่จะประสานกันได้ในการที่จะปฏิบัติราชการต่างๆ กันไป ต่างฝ่ายต่างเชื่อมั่นว่าในความเห็นของตนนั้นถูกต้อง ฝ่ายบริหารก็คิดว่าฝ่ายบริหารถูก ฝ่ายรัฐสภา ก็คงว่าฝ่ายรัฐสภาถูก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างหนึ่งคือ อาจจะมีการ ยุบสภาเพื่อเลือกตั้งสมาชิกเข้ามาใหม่ เท่ากับเป็นการชี้ขาดว่าฝ่ายรัฐบาลชนะหรือฝ่ายสภายะชนะ อันนั้นจะต้องดูผลจากการเลือกตั้งสมาชิกเข้ามาใหม่ อย่างไรก็ดี ในกรณีที่กระผมได้เรียนมานั้น เรา อาจจะได้ไปประเทศต่างๆ ที่เขาได้มีรัฐธรรมนูญของเขาไว้ ประเทศที่เป็นตัวอย่างกระผมเองก็ไม่ อยากจะกราบเรียนต่อสภานี้ แต่อย่างไรก็ตาม เราก็ยอมรับกันอยู่ว่า แม้บทสำคัญของ รัฐสภาก็คือ อังกฤษและฝรั่งเศสเขาก็มีบทบัญญัติอันเกี่ยวกับการยุบสภาไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน มีอยู่หลายประเทศได้มีการรับรองให้มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะ ต้องกระทำโดยมีเหตุผลอันสมควร เพราะเหตุว่าที่กระทำไปด้วยเหตุผลไม่สมควรแล้ว ก็อาจจะมีการ เสียหายได้หลายประการแก่ประเทศชาติ เพราะฉะนั้น กระผมจึงมีความเห็นว่า เราควรจะได้มีบท บัญญัติเอาไว้

นายสมภพ โทตระกิตย์ ได้อภิปรายต่อว่า สำหรับระเบียบวาระนี้ ความจริงรู้สึกว่าจะ เข้าใจว่าสมาชิกทุกคนก็อยากจะให้พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจยุบสภาได้ แต่ปัญหาที่ว่า เราจะหาเหตุผลอะไรมาสนับสนุนว่าให้พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจยุบสภา ปัญหาที่จะหาเหตุผลมา สนับสนุนนั้น กระผมเห็นว่าค่อนข้างยาก เพราะเหตุว่าด้วยประการแรก เราไม่สามารถที่จะกล่าวอ้าง ว่า เราจะมี การปกครองระบอบรัฐสภา ที่กระผมกล่าวเช่นนี้ เพราะเหตุว่าการปกครองรัฐสภา คือ ให้สภาเกี่ยวข้องกัน ให้ฝ่ายบริหารให้คำแนะนำให้ประชุมยุบสภาได้ และให้สภาลงมติไว้วางใจได้ถึง จะเรียกว่า ให้มีการปกครองโดยรัฐสภา มีการเกี่ยวข้องกัน ซึ่งเป็นหลักสำคัญ ทั้งนี้สาระสำคัญใน เรื่องการปกครองโดยรัฐบาลเวลานี้แยกออกไปหลายระเบียบวาระ ในเริ่มต้นระเบียบวาระยุบสภา เพราะฉะนั้น จะกล่าวอ้างบอกว่า เราอยากจะมี การปกครองโดยรัฐสภาจึงให้มีรัฐสภา กระผมรู้สึกว่า จะเป็น การกล่าวอ้างที่ค่อนข้างเลื่อนลอย เพราะเหตุว่าไปกล่าวอ้างเช่นนี้ คล้าย ๆ กับว่าเป็น การผูกมัดรัฐสภาว่าถึง ระเบียบวาระลงมติไม่ไว้วางใจนี้ต้องลงแน่ เพราะเหตุว่าไปยุบสภาแล้วนี่

ถือหลักนี้แล้ว ถ้าหากสภาลงมติให้มีการยุบสภาได้ ก็เป็นการผูกมัดว่า สภาจะต้องใช้อำนาจรัฐสภา เปิดอภิปรายลงมติไม่ไว้วางใจได้ กระผมคิดว่าเหตุผลนี้ เห็นจะมากล่าวอ้างไม่ได้โดยจะถือว่าเป็น คุลย์แห่งอำนาจยังไม่ได้ เพราะเหตุที่เราจะไปเข้าใจว่าสภานี้จะลงมติให้สภาเปิดอภิปรายได้หรือไม่ ได้นั้นเป็นเรื่องอนาคต สภานี้จะลงมติไม่เห็นด้วยที่ว่าจะไม่ให้รัฐสภาเปิดอภิปรายก็ได้ ถ้าหากว่าเช่นนั้น ก็จะต้องมีรูปการปกครองอีกรูปหนึ่ง กระผมเห็นว่าเหตุผลที่จะสนับสนุนการยุบสภานั้น จะต้องศึกษา คว้าการยุบสภานั้นเขาใช้ในกรณีใดบ้าง ใช้เพื่อประโยชน์อะไร อันนั้นเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คุประเทศต่างๆเขาใช้ยุบสภาเพื่ออะไร การยุบสภานั้นถ้าได้ตรวจสอบแล้วก็รู้สึกว่ามีหลายประเทศ ได้ใช้การยุบสภา เพื่อเหตุผลแตกต่างกัน ถ้าจะกล่าวไว้ในแง่ของประชาชนบางประเทศ เขาก็ใช้การ ยุบสภาในกรณีเห็นว่าสภานิติบัญญัตินั้นเองมีความเห็นขัดแย้งความต้องการของประชาชน เขามีความ คิดเห็นในทางที่เรียกว่า ไม่เห็นด้วยกับประชาชนสังคมนิยม แต่ว่าผู้แทนที่เลือกเข้ามานั้น พยายามที่จะ ดำเนินไปในทางสังคมนิยมอย่างแรง หรือโซเชี่ยลลิสต์อย่างแรง คือจะโอนทรัพย์สินของเอกชนมา ถ้าหากเห็นว่าในกรณีเช่นนี้เป็นการขัดแย้งกับความรู้สึกของประชาชน เขาก็อาจจะยุบสภาเพื่อให้ ประชาชนได้วินิจฉัยใหม่ สมควรจะทำอย่างไรคือ หมายความว่าให้ตรงกับความต้องการของประชาชน นี้ประการหนึ่ง ประการที่ 2 ถ้าหากว่ามีการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้ง เปิดโอกาสให้บุคคล ราษฎร พลเมืองมีสิทธิเข้ารับเลือกตั้งมาก คือไม่จำกัดคุณสมบัติมากเกินไปในกรณีเช่นนี้บางประเทศเขาก็ยุบสภา เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ หมายความว่าแทนที่จะให้คนหมู่น้อยเข้ามา เลือกตั้งเป็นผู้แทนได้เขาก็ยุบสภา ให้ราษฎรเขามีการเลือกตั้งใหม่เข้ามาเป็นสมาชิกได้ นี่ก็เกี่ยวกับในด้านประชาชนเกี่ยวในด้านรัฐบาล การยุบสภานี้ก็ใช้ประโยชน์แก่รัฐบาลเหมือนกัน ในประการแรกก็ใช้สำหรับในกรณีที่มีการขัดแย้งใน นโยบายที่เรียกว่า นโยบายหลักหรือเมนโพลิซี ระหว่างรัฐสภากับฝ่ายบริหาร ถ้าหากว่ามีการขัดแย้ง กัน ซึ่งหมายความว่าฝ่ายรัฐสภาไม่ยอมรับงบประมาณก็ดี ไม่ยอมรับร่างกฎหมายที่เป็นหลักการสำคัญ ของนโยบายก็ดี ฝ่ายบริหารก็ยุบสภาได้ ซึ่งกรณีนี้เองที่เราถือว่า เป็นอาวุธสำคัญของฝ่ายบริหาร เป็นหัวใจของระบบรัฐสภา นอกจากนี้ ก็ยังมีเหตุผลบางประการอื่นสำหรับการยุบสภา เพื่ออำนาจ ของฝ่ายบริหารอีกอย่างในกรณีเช่นที่ว่าไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ ในกรณีที่มีการพรทการเมืองหลาย พรรค ถ้าหากไม่สามารถจะยินยอมตกลงปลงใจให้มีรัฐบาลได้ เขาก็ยุบสภาอย่างเช่น เดนมาร์กใช้อยู่ ประการที่ 3 เขาใช้การยุบสภาเพื่อประโยชน์ของฝ่ายบริหารเอง อย่างเช่นประเทศอังกฤษเขายุบสภา ก็เพื่อประโยชน์ที่จะให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น คือในปีสุดท้ายของวาระของสภาผู้แทนรัฐบาลก็จะชิงยุบสภา นั้น แนะนำพระมหากษัตริย์ให้ยุบสภาเสียก่อน ในเมื่อรัฐบาลทำโบว์แดงเอาไว้ เพื่อจูงใจให้ประชาชน เลือกตั้งมาก นี่จะเห็นได้ว่าในกรณียุบสภานั้นมีกรณีที่จะใช้เพื่อประโยชน์หลายอย่างต่างกัน

ที่สำหรับประเทศไทยเราจะให้มียุบสภานั้น เราควรระวังหลักไหน กระผมดูจากมติคราวที่แล้วมาก็เห็นว่าเราต้องยอมรับในประการแรกที่จะไม่ให้ยุบสภานั้น เห็นจะเป็นไปไม่ได้ เราจะไปยึดถือหลักอย่างอเมริกาที่เป็นไปไม่ได้ เพราะเหตุว่านายกรัฐมนตรีของเราไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่เป็นโดยแต่งตั้ง เพราะฉะนั้นประเด็นที่ว่าจะไม่ให้มีการยุบสภานั้นก็เป็นไปไม่ได้ ที่ประเด็นต่าง ๆ ไปว่าเราสมควรจะยุบสภา จะอาศัยหลักอะไร กระผมก็ว่าต้องอาศัยหลักประชาชนเข้าไว้ในเวลานี้กระผมไม่อยากจะกล่าวผูกมัดว่าไปอาศัย เพราะเหตุว่าเป็นคุลย์แห่งอำนาจ กระผมไม่อยากจะอาศัยเหตุผลอันนี้ เพราะเหตุว่าเป็นคุลย์แห่งอำนาจนั้นต้องมีการลงมติไว้วางใจด้วย แต่เรายังไม่ทราบว่าจะมี การลงมติไม่ไว้วางใจหรือไม่ เพราะฉะนั้น เราก็ต้องอาศัยจากมติของสภาเดิมนี่เองมาเป็นเครื่องสนับสนุนมติของสภาเดิม ก็ต้องเป็นเรื่องของประชาชน กระผมเห็นว่า เราควรจะให้มีการยุบสภาได้ ก็เพราะเหตุที่ว่าในกรณีนี้ผู้แทนนั่นเองมีความคิดเห็นซึ่งเห็นการขัดแย้งกับประชาชนอย่างมาก คือ เปลี่ยนระบบในทางที่สมควรว่าอาจจะเป็นการส่งเสริมคอมมิวนิสต์หรือระบบในการโอนทรัพย์สินมาเป็นของชาติมากมายต่าง ๆ ในกรณีเช่นนี้ก็ควรจะใช้ระบบยุบสภา นอกจากนั้นถ้ามีการแก้กฎหมายเลือกตั้งให้มีการขยายคุณสมบัติผู้แทนราษฎรให้มีเลือกตั้งให้มาก ก็ควรจะให้มีการยุบสภาใหม่ได้ กระผมอยากจะให้มีการยุบสภาโดยอาศัยเหตุผลสองประการนี้ด้วย และอาจจะอ้างได้ต่อเมื่อเรารู้หลักรูปการปกครองแล้ว แต่เมื่อเรายังไม่รู้หลักรูปการปกครอง กระผมขอสนับสนุนด้วยเหตุผลเพียงสองประการ

หลวงประกอบนิติสารอภิปรายต่อว่า ข้าพเจ้าเห็นพ้องด้วยกับท่านสมาชิกที่อภิปรายเมื่อกี้ทุกประการในเหตุผลต่าง ๆ ที่ท่านยกมาทำประการ แต่ละประการเป็นปัจจัยที่ให้ยุบสภา ตามที่ปฏิบัติกันอยู่ในต่างประเทศ และทั้งในประเทศไทยในความหมายของ รัฐธรรมนูญที่เขียนไว้ก็เป็นเช่นนั้น เป็นการถูกต้องครบถ้วนทุกประการที่ข้าพเจ้าอยากจะกล่าวก็มีเพียงว่า เรื่องยุบสภานี้เป็นการลำบากเหลือเกินสำหรับกรรมการ ระเบียบวาระที่จะไปแยกให้อยู่ได้หัวข้ออื่น ๆ แต่ว่าที่จริงแล้ว ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่บัญญัติมา พระราชอำนาจยุบสภานี้เป็นการใช้อำนาจบริหาร อยู่ในหมวดว่าด้วยฝ่ายบริหาร และในรัฐธรรมนูญนั้นไม่มีบทบัญญัติที่ว่า การยุบสภานี้เพื่ออะไร ก็บัญญัติไว้เฉย ๆ ว่า พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาอะไรก็ได้แต่ที่เรียกในสมัยหนึ่ง ที่รัฐธรรมนูญยอมเขียนไม่ได้ว่ายุบสภานี้เพื่อประโยชน์อะไร เพราะโดยวิถีทางประชาธิปไตยนั้น การยุบสภามีได้นานาประการ ดังที่ท่านสมาชิกได้อภิปรายมาแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นการแข่งขันกันระหว่างสองพรรคแล้วละก็การที่เขายุบสภานี้เป็นไปเพื่อประการสุดท้ายที่ท่านสมาชิก

ยกมากล่าวนั้น ยิ่งกว่าอื่น ถือเป็นการที่รัฐบาลควยโอกาสในขณะที่ทำโบว์แดงเอาไว้ และฝ่าย
 ค้านกำลังเพลี่ยงพล้ำไป ทำเรื่องเหมินฉาโจให้ราษฎรเกลียดชัง หรือมีการแตกสามัคคีกันขนานใหญ่
 ในพรรคฝ่ายค้านเมื่อใดรัฐบาลก็ยุบสภา แล้วก็ราษฎรนี้มีความเอือมระอาพรรคฝ่ายค้าน โอกาสที่
 รัฐบาลจะได้เสียงมากขึ้น ก็ถูกจังหวะนี้เป็นเรื่องที่ทางรัฐบาลอังกฤษใช้กันบ่อยเหลือเกิน และเมื่อ
 เร็วๆ นี้ก็ดูเหมือนจะได้เคยใช้มาแล้ว เพราะฉะนั้นเป็นความลำบากมากที่จะไปจัดไว้ในที่อื่น
 สมมติว่ากรรมการระเบียบวาระนี้ไม่ใช่ได้ท่านหรือเป็นข้อแก้ตัว เพื่อชี้แจงให้ทราบเท่านั้น ถ้าจัดที่
 ถูกต้องที่แท้จริงแล้ว มันควรจะอยู่ในระเบียบวาระที่ 10 อำนวยการบริหารที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้
 ทางรัฐบาล จะควรประการใด ในส่วนที่เกี่ยวกับสมมติว่าส่วนที่เกี่ยวกับยุบสภาอย่างนี้ ที่ท่าน
 กรรมการไปวางไว้โน้น ที่จะเด่นชัดในเบื้องต้น เพื่อขอให้สมาชิกพิจารณาให้ใกล้เคียงกับเรื่อง
 ที่รัฐสภาควบคุมหรือดวงอำนาจอะไรกับรัฐบาลนั้นก็ใกล้เคียงกันไป เพราะฉะนั้น กรรมการจึง
 เอามาให้ใกล้ชัด แต่กรรมการมิได้หมายความว่า จะล้มเสีย ซึ่งเหตุผลต่างๆ ที่ท่านได้อภิปราย
 นั้น ความจริงเรื่องยุบสภาเป็นอาวุธที่ใช้ได้หลายอย่างหลายประการ คือถ้าเปรียบเป็นอาวุธจะใช้
 ดีก็ได้ใช้แย่งก็ได้ พร้อมหมดอย่างนี้ก็เอามาใกล้ที่สุดเท่านั้นละ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าสภา
 ลงมติได้ให้คงไว้ ซึ่งพระราชอำนาจดังกล่าวนี้ก็เห็นจะไม่มีข้อสงสัยอะไรว่า เราให้คงไว้ด้วยเหตุ
 ผลนานาประการตั้งที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้อภิปรายมานั้นเอง และข้าพเจ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า
 พระราชอำนาจยุบสภานี้ เมื่อมีประโยชน์ได้หลายทางแล้ว ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องคู่กันไปกับการที่
 จะให้อำนาจแก่สภาขับไล่รัฐบาล ไม่จำเป็นเลย เพราะการดวงคุณอำนาจนั้นในทางการเมืองไม่
 ได้หมายความว่า คุณอำนาจต้องเป็นตาตั้ง มากบ้างน้อยบ้างไม่ได้ เพราะว่าคุณอำนาจนี้ก็ดวงกัน
 โดยสมควร แล้วแต่โอกาสที่จะใช้สิ่งที่เราเห็นว่าเล็กอาจจะเป็นอาวุธที่มีอิทธิพลมากมายก็ได้

พลโท วิชัย พงศ์อนันต์ อภิปรายต่อว่า ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่ได้
 อภิปรายไปแล้วเหมือนกันว่า เราควรจะมีเกี่ยวกับเรื่องการยุบสภา การยุบสภานี้ย่อมเป็นที่ทราบ
 กันแล้วว่า เป็นการเพิกถอนสมาชิกภาพโดยเฉพาะประเทศที่มีการปกครองแบบรัฐสภานั้นก็มีบัญญัติ
 ให้ยุบสภา และการยุบสภาก็เป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารอันจะเป็นการดวงอำนาจให้มีการกำกั
 กันและนอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์แก่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก ไม่ใช่เฉพาะใน
 แก่งการสมคุณแห่งอำนาจเท่านั้น โดยที่ว่าฝ่ายบริหารนั้น เป็นผู้ต้องรับผิดชอบต่อสภาฝ่ายบริหาร
 จะต้องมีอำนาจควบคุมสภามิให้เลยเถิดไป ถ้าหากว่าสภาเลยเถิดไป ก็อาจจะเป็นผลเสียหายแก่
 ประเทศชาติส่วนรวมเหมือนกัน การยุบสภานั้นความจริงไม่ใช่การลงโทษ แต่เป็นการร้องอุทธรณ์

ให้ราษฎรได้ใช้สิทธิ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ตัดสินใจเช่นในการที่ประชุมเห็นว่า รัฐบาลทำถูกและเชื่อว่า จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ในกรณีเช่นนั้นก็มีการยุบสภาขึ้น การยุบสภานั้น ความจริง ถ้าหากได้กระทำโดยความรอบคอบแล้วมีเหตุผลสมควร ก็ย่อมเป็นผลดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบรัฐสภา ตามเหตุผลดังเช่นท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทั้งหลายได้กล่าวแล้วนั้นว่า ความจริงในการยุบ สภานั้น ความจริงไม่ใช่เปิดเสรีให้มีการยุบสภาได้โดยกว้างขวางหรืออำนาจแก่รัฐบาลโดยกว้างขวาง ไม่เช่นนั้นเราต้องกำหนดโดยมีเงื่อนไข เหมือนกันหรือมีเหตุผลอันสมควร เป็นต้นว่า ในสภาเกิดอลเวง หนักๆ เป็นผลเสียหายแก่ประเทศชาติส่วนรวมก็อาจจะให้มีการยุบสภาได้หรือว่าราษฎรเกิดความคิด เห็นไม่ตรงกับรัฐสภา ก็อาจจะมีโอกาสให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ ดังเช่นท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้กล่าว แล้ว นอกจากนี้ในการบริหารประเทศชาติซึ่งรัฐบาลคิดว่าได้พยายามบริหารอย่างดีที่สุด แต่ในที่สุด ก็เกิดความอลเวงในสภา ในทำนองเช่นนั้นซึ่งรัฐบาลเห็นว่ารัฐบาลทำถูก สมารถที่จะได้รับความสนับ สนุนจากประชาชน รัฐบาลก็อาจจะใช้อำนาจในการยุบสภาได้ นอกจากนี้ ในการเลือกตั้งหลังจาก ยุบสภานั้น ย่อมเป็นเครื่องวัดความประสงค์ของราษฎรได้อย่างดียิ่งว่า ฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก ฝ่าย ราษฎรถูกหรือฝ่ายรัฐบาลผิดเป็นเครื่องวัดอย่างดี นี้แหละคือการปกครองระบอบประชาธิปไตย จากนี้เมื่อข้าพเจ้าได้พิจารณาถึงรัฐธรรมนูญของประเทศอื่น เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ได้พยายามกระทำ มาแล้วเหมือนกัน และไม่ค่อยได้ผล ในระยะหลังๆ นี้ก็ไม่มีมีการยุบสภาและก็ใช้วิธีว่าประชุมของ รัฐบาลลาออกก็มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เขาก็ทำเช่นนั้นเหมือนกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าในการยุบสภานั้น ถ้าทำให้ถูกต้องมีเหตุผลอันสมควรก็จะเป็นประโยชน์แก่การปกครองแบบประชาธิปไตย ข้าพเจ้าก็เห็น ว่าควรให้มีบทบัญญัติให้ยุบสภาได้โดยใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

ในที่สุดเมื่อได้มีการอภิปรายกันแล้ว ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ได้มีมติให้ยุบสภาได้ โดยเอกฉันท์ โดยใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ จึงได้มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ³

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 571-575.

ภาคผนวก ข

พระราชกฤษฎีกายุบสภา-ปิตสภา พร้อมคำแถลงการณ์

พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร

พุทธศักราช 2481

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎรลงวันที่ 4 สิงหาคม

พุทธศักราช 2480)

พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา

เจ้าพระยายมราช

พลเอกเจ้าพระยาพิชโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ 11 กันยายน พุทธศักราช 2481 เป็นปีที่ 5 ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎร
เลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ขึ้นใหม่

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาศัยอำนาจ
ตามมาตรา 35 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม จึงให้ตราพระราชกฤษฎีกาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้ให้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช 2481"

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชกฤษฎีกานี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ขึ้นมาใหม่
มีกำหนดภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันใช้พระราชกฤษฎีกานี้เป็นต้นไป

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตาม
พระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พ.อ. พลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

คำแถลงการณ์ของรัฐบาล

ด้วยในการประชุมเมื่อวันที่ 10 กันยายน ศกนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาญัตติของสมาชิกสภาฯ ขอแก้ไขข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร ข้อ 68 เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ เพื่อพิจารณารับหลักการขั้นต้นในสภาผู้แทนราษฎร ผู้เสนอต้องการให้แสดงบัญชีรายละเอียดแสดงหลักเกณฑ์การคำนวณภาษีอากร สถิติต่าง ๆ จำนวนคน และรายละเอียดอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก

ความจริงข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องนี้ ในเวลาร่างทำขึ้นก็ได้ศึกษาระเบียบการสภาฯ ในนานาประเทศโดยเปรียบเทียบและปรับปรุงให้เหมาะสมแก่ประเทศนี้ และกรรมการของสภาฯ ก็ได้พิจารณาแล้วเป็นอย่างดี ระเบียบร่างพระราชบัญญัติงบประมาณที่เป็นอยู่ในเวลานี้ได้ใช้มาด้วยดีตลอดเวลา 5 ปี มิได้ปรากฏความขัดข้องเสียหายประการใด ข้อบังคับนี้ก็จะทำให้มีรายละเอียดแต่พอควรแก่การพิจารณาขั้นรับหลักการ ส่วนรายละเอียดนอกจากนั้นก็ไปแสดงในชั้นกรรมาธิการ ถึงกระนั้นก็ดี รัฐบาลก็ได้แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมเท่าที่จะทำได้

การทำงานประมาณนั้นในชั้นรัฐบาลก็ได้พิจารณาโดยรอบคอบที่สุดเมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้ร่างงบประมาณขึ้นแล้ว เจ้ากระทรวงก็สอบสวนพิจารณาในชั้นต้น เสร็จแล้วเสนอไปยังกระทรวงการคลัง เพราะกรมบัญชีกลางได้ตรวจตรารอบคอบแล้ว เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว เสนอคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีตั้งกรรมการสอบสวนซักถามรายละเอียดทุกรายโดยถี่ถ้วน ในชั้นกรรมาธิการนี้มีการคัดทอนแก้ไข เสร็จแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งมีการคัดทอนแก้ไขในชั้นนี้อีก แล้วจึงเสนอไปยังสภาเพื่อรับหลักการขั้นต้น ครั้นสภารับหลักการ และตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นแล้ว รัฐบาลก็เสนอรายละเอียดต่อคณะกรรมาธิการทุกประการ และให้เจ้าหน้าที่คอยชี้แจงตอบคำซักถาม ของกรรมาธิการตามที่ต้องการ

แต่การที่วางข้อบังคับให้ตายตัวดังที่สมาชิกฯ เสนอนี้ รัฐบาลเห็นว่าเป็นการเอารายละเอียดจนเกินความจำเป็นในการพิจารณาขั้นรับหลักการ การที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณตามวิธีสมาชิกฯ เสนอนี้ จะต้องเป็นเอกสารตั้ง 600 หรือ 700 หน้ากระดาษ ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับการพิจารณาเพื่อรับหลักการขั้นต้นและไม่ได้ผลสมควรกับที่จะต้องทำเช่นนั้น อีกประการหนึ่งรายจ่ายหลายเรื่องต้องสงวนเป็นความลับ ที่จะเสนอรายละเอียดโดยเปิดเผยไม่เป็นการสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเกณฑ์การคำนวณภาษีอากรนั้น ถ้าเปิดเผยออกไปก็จะนำความเสียหายมาให้แก่ประเทศ

อนึ่ง รายการปลีกย่อยนั้นย่อมต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการตามยุคสมัยและความต้องการของ
กระทรวงทบวงการต่าง ๆ ซึ่งไม่เหมือนกัน จะวางข้อบังคับให้ตายตัวลงไปเช่นนั้นไม่เป็นการสมควร

แม้รัฐบาลจะได้ชี้แจง แสดงเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นอย่างแจ่มชัดแล้วก็ตาม และแม้จะได้
แสดงให้ทางเสียหายที่ประเทศชาติจะได้รับในการแก้ไขข้อบังคับเช่นนี้ก็ตาม ผู้โต้แย้งก็ยังหาสนใจที่จะฟัง
เหตุผลไม่

รัฐบาลได้พยายามเสมอมาที่จะร่วมมือกับผู้แทนราษฎร และได้ยินยอมทำความเข้าใจแก่
ผู้แทนราษฎรมาแล้ว แม้ในเรื่องที่สำคัญ เช่น การยกเลิกพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษารัฐธรรมนูญ
ซึ่งรัฐบาลก็ยอมรับด้วยน้ำใสใจกว้างขวาง ในบางเรื่อง เช่น ญัตติร่างพระราชบัญญัติกำหนดเขต
การรักษาร่างซึ่งผู้แทนราษฎรเสนอมา รัฐบาลก็ได้ชี้แจงแล้วว่า ไม่สามารถจะปฏิบัติตามร่างนั้นได้
สภาฯก็ได้รับหลักการ ครั้นถึงเวลาพิจารณาในชั้นกรรมาธิการ กรรมาธิการของสภาเองก็มีความ
เห็นว่าปฏิบัติไม่ได้ รัฐบาลก็ยังหาทางทำความเข้าใจให้แก่ผู้เสนอโดยวิธีอื่นทั้งนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาล
ได้พยายามร่วมมือกับผู้แทนราษฎรโดยจริงใจ แต่ผู้แทนราษฎรหาได้ให้ความร่วมมือแก่รัฐบาลตาม
สมควรไม่

โดยเฉพาะการพิจารณาญัตติแก้ไขข้อบังคับการประชุมปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎรข้อ
68 นี้ ได้เริ่มอภิปรายมาจนหมดเวลาประชุมตามปกติ มีสมาชิกอยู่ประชุมเป็นส่วนใหญ่แล้วและสภาฯ
ก็เห็นเป็นเรื่องสำคัญ สภาฯน่าจะให้การประชุมปรึกษาเป็นไปตามระเบียบ คืออภิปรายต่อไปในวันหลัง
เพื่อให้โอกาสสมาชิกส่วนมากได้ฟังเหตุผลและใช้ดุลพินิจโดยรอบคอบ แต่สมาชิกฝ่ายผู้แทนราษฎร
ก็เสนอญัตติให้รวบรัดการพิจารณาและเสนอให้ลงมติโดยไม่ให้โอกาสรัฐบาลแถลงชี้แจงอีก วิธีการ
ดังนี้เป็นวิธีช่วงชิงเอาเปรียบโดยไม่เป็นธรรม ในที่สุด สภาฯได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างข้อบังคับนั้น

รัฐบาลเห็นว่าความเป็นไปในสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องนี้และเรื่องอื่น ๆ หลายเรื่อง
แล้วมา ผู้แทนราษฎรชุดนี้เป็นอันมากไม่สนใจฟังคำชี้แจงหรือเหตุผลทางรัฐบาลและมีได้คำนึงถึง
ความเสียหายอันจะพึงมีแก่ประเทศชาติ

การเป็นดังนี้ รัฐบาลรู้สึกที่ไม่สามารถจะบริหารราชการของประเทศในความไว้วางใจ
ของสภาฯนี้ได้ นายกรัฐมนตรีได้เสนอเรื่องนี้แต่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้ทราบความ
ประสงค์ของคณะรัฐมนตรีที่จะขอลาออกจากหน้าที่ แต่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เห็นว่า
สภาพการณ์ของโลกในเวลานี้อยู่ในระหว่างความปั่นป่วนกับขัน ประกอบกับจะต้องเตรียมการรับเสด็จ

พระเจ้าอยู่หัวเสด็จสู่พระนคร รัฐบาลคณะนี้ควรจะบริหารราชการของประเทศต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้ รัฐบาลก็เห็นมีทางเดียวที่จะดำเนินการตามวิถีรัฐธรรมนูญ คือยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเป็นทางที่ราษฎรจะได้เลือกตั้ง ผู้แทนมาใหม่ดังที่ได้ประกาศในพระราชกฤษฎีกาแล้ว

ขอให้ประชาชนมั่นใจว่ารัฐบาลนี้มิได้มุ่งหมายที่จะทำสิ่งใดนอกเหนือไปจากวิถีทางรัฐธรรมนูญ การลาออกของคณะรัฐมนตรีก็ดี การยุบสภาฯก็ดี เป็นเหตุการณ์ตามสภาพแห่งการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญ รัฐบาลจึงขอให้ประชาชนตั้งอยู่ในความสงบ อย่าได้มีความหวุ่นไหวตกใจอย่างหนึ่งอย่างใด รัฐบาลอยู่ในฐานะที่จะรักษาความปลอดภัยของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของประเทศ อยู่เสมอ

พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช 2488

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 20
กันยายน พุทธศักราช 2488)
นายปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ ณ วันที่ 15 ตุลาคม พุทธศักราช 2488 เป็นปีที่ 12 ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ราษฎรได้
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ขึ้นใหม่

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาศัยอำนาจตาม
ความในมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงให้ตราพระราชกฤษฎีกา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้ให้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช 2488"

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชกฤษฎีกานี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ขึ้นมาใหม่
ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันใช้พระราชกฤษฎีกานี้เป็นต้นไป

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตาม
พระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

คำแถลงการณ์ของรัฐบาล

บัดนี้สงครามได้สิ้นสุดลงแล้ว ประชาชนชาวไทยมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำการร่วมมือกับสหประชาชาติ ในอันที่จะธำรงและรักษาสันติภาพอันสถิตยสถาพรในโลก

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พิจารณาเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันซึ่งได้รับเลือกตั้งมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2481 นั้น ได้มีพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาให้อยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อมาอีกถึง 2 ครั้ง ทั้งนี้ นับว่าเป็นเวลานานเกินควร ย่อมเป็นเหตุให้จิตใจและความคิดเห็นของสมาชิกส่วนมากเห็นห่างจากเจตนาและความประสงค์อันแท้จริงของราษฎร

ดังจะเห็นได้เมื่อรัฐบาลได้เสนอต่อสภาฯซึ่งร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามให้มีการลงโทษการกระทำที่ก่อให้เกิดการปกครองระบอบลัทธิเผด็จการ กล่าวคือ ลัทธินาซี หรือฟาสซิสต์อันเป็นระบอบการปกครองของผู้รุกรานทำลายสันติสุขของโลกนั้น สภาฯกลับลงมติไม่เห็นชอบด้วยและให้ตัดออกเสีย การกระทำของสมาชิกแห่งสภาฯเช่นนี้อาจจะทำให้โลกภายนอกเข้าใจผิดไปว่าประชาชนชาวไทยสนับสนุนลัทธิเผด็จการ ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการผิดตรงกันข้ามกับความรู้สึกร่วมกันแท้จริงของประชาชนชาวไทยแล้ว ยังจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอีกด้วย

ฉะนั้น เพื่อให้การได้เป็นไปตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐบาลจึงได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาให้พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภาผู้แทนราษฎรเสียตามความในมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ได้พ้นหน้าที่ไป และเปิดโอกาสให้ราษฎรเลือกตั้งผู้แทนของคนใหม่ ดังพระราชกฤษฎีกาที่ได้ออกแล้ว

พระราชกฤษฎีกา
ยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พุทธศักราช 2516

ภูมิพลอดุลยเดช ประ.

ให้ไว้ ณ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2516

เป็นปีที่ 28 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนมากได้แสดงความจำนง
ขอลาออกจากสมาชิกภาพและประกอบด้วยสมาชิกที่เหลืออยู่มีจำนวนไม่เพียงพอที่จะเป็นองค์ประชุมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ฉะนั้น สมควรยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อจะได้แต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติขึ้นใหม่ให้เป็นการสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช
2515 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกายุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พุทธศักราช 2516"

มาตรา 2 พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อแต่งตั้งสมาชิกตามจำนวนที่ธรรมนูญการ
ปกครองราชอาณาจักรกำหนด ประกอบเป็นสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามธรรมนูญการปกครอง
ราชอาณาจักรอีกวาระหนึ่ง

มาตรา 4 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายสัญญา ธรรมศักดิ์

นายกรัฐมนตรี

พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. 2519

ภูมิพลอดุลยเดช ประ.

ให้ไว้ ณ วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519

เป็นปีที่ 31 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

ด้วยนายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลว่า สภาผู้แทนราษฎรปัจจุบันประกอบด้วยพรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรค แต่ไม่มีพรรคการเมืองใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งมีจำนวนมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้ จำเป็นต้องอาศัยพรรคการเมืองหลายพรรคเข้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาล อันเป็นเหตุให้เกิดอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดินและกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง และถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นอีกก็ตาม อุปสรรคดังกล่าวนี้ก็ไม่อาจสิ้นสุดลงได้ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมควรยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปขึ้นใหม่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 122 และมาตรา 192 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2519"

มาตรา 2 พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 4 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่

4 เมษายน พ.ศ. 2519

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรี

ท่านคงจะได้ยินประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรไปแล้วเมื่อกันี้ กระผมในฐานะเป็นหัวหน้ารัฐบาลก็ขอประทานโอกาสชี้แจงเหตุผลว่า เพราะเหตุใดรัฐบาลจึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องยุบสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้

สภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันนั้น เป็นสภาที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองมีจำนวนมากมายหลายพรรค ตั้งแต่พรรคที่มีผู้แทนราษฎรมากไปจนถึงพรรคที่มีผู้แทนราษฎรสองคน สามคน หรือแม้แต่คนเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เป็นที่ธรรมดาอยู่เองที่ไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งที่จะได้มีคะแนนเสียงในสภามากพอที่จะตั้งรัฐบาลซึ่งเป็นเสียงข้างมากบ้าง น้อยบ้างเป็นจำนวนถึง 16-17 พรรค จากสภาพเช่นนี้ความยุ่งยากต่างๆ และความวุ่นวายสับสนในทางการเมืองก็เกิดขึ้น เพราะเหตุว่าเมื่อไม่มีใครได้เสียงข้างมากเด็ดขาดพอที่จะตั้งรัฐบาลได้แล้ว ก็ต้องอาศัยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคโน้นพรรคนี้บ้างมาประกอบกันเป็นรัฐบาล ฝ่ายใดที่ไม่เข้าร่วมด้วยก็เป็นฝ่ายค้าน แล้วก็มี ความวุ่นวายไม่แน่นอนในเรื่องเสถียรภาพของรัฐบาลอยู่ตลอดมา สภาพเช่นนี้ก็เป็นที่โอกาสที่ทำให้ผู้แทนราษฎรที่ไม่สู้จะมีอุดมการณ์นักบางหมู่บางคณะ หรือบางคนถือเป็นที่โอกาสที่จะกดดันรัฐบาลหรือดำเนินแต่姆ุในทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเพื่อตำแหน่งฐานะและเพื่อประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ประโยชน์ส่วนรวม

รัฐบาลที่จะมีประสิทธิภาพบริหารราชการแผ่นดินได้โดยเต็มที่ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่นั้น ขึ้นต้นที่เดียวจะต้องมีเสถียรภาพในทางการเมือง ก็มีคะแนนเสียงสนับสนุนในสภาที่จะตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ไปตามนโยบายเพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ได้ แต่ถ้าหากว่ารัฐบาลขาดเสถียรภาพแล้ว ประสิทธิภาพของรัฐบาลก็ย่อมจะต้องเสื่อมไปด้วย

กระผมในฐานะที่เป็นนายกรัฐมนตรีมาได้ 9 เดือนเศษ ขอเรียนต่อพี่น้องทั้งหลายด้วยความจริงใจว่า ได้ถูกกดดันในด้านการบริหารงาน ทั้งของนายกรัฐมนตรีและของคณะรัฐมนตรีมาตลอด เป็นความกดดันเพื่อให้ปรับปรุงตัวบุคคลในคณะรัฐมนตรี เพราะเหตุว่ามีการแย่งกัน อยากเป็นรัฐมนตรีคนโน้นบ้าง คนนี้บ้างอยู่ตลอดมา และในที่สุดก็มีการกดดันเพื่อเรียกประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ประโยชน์สาธารณะ กระผมได้พยายามทุกวิถีทางมาแล้วที่จะอาศัยความเยือกเย็น อาศัยความรอบคอบที่จะรักษาไว้ซึ่งความสุจริตยุติธรรมในการบริหาร และเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ความยุ่งยากต่างๆ ความสับสนอลเวงนั้นก็ดำเนินมาโดยตลอด กระผมเห็นว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลกระผมจะพ้นจากตำแหน่งไปด้วยวิถีใด ๆ ก็ตามที รัฐบาลใหม่ที่จะตั้งขึ้นมาในอนาคตนั้นก็จะต้องประสบ

กับความยุ่งยากสับสนอลเวงเช่นนี้อยู่ ไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงได้ ก็หมายความว่าไม่ว่าจะตั้งรัฐบาล
กันที่รัฐบาลหรือที่ครั้ง รัฐบาลที่จะตั้งขึ้นต่อไปนั้นก็ยิ่งจะขาดเสถียรภาพอันเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาล
ไม่มีประสิทธิภาพบริหารงานได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยอยู่แน่นอน เมื่อเป็นเช่นนี้กระผมก็เห็นว่าจำเป็นที่จะต้อง
กราบทูลพระกรุณาขอพระราชทานให้ออกพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเสีย ซึ่งก็ได้ประกาศ
ไปแล้ว ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าถ้าปล่อยให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นไปเช่นนี้ความวุ่นวายต่างๆ ในสภานั้นเอง
จะกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศชาติในที่สุด ยิ่งกว่านั้น ความสับสน
อลเวงในสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นสภาสูงสุดของชาติ มีทางที่จะทำให้ออกให้เกิดความแตกแยกกันใน
หมู่ประชาชนคนไทยด้วยกัน ซึ่งจะทำให้ชาติไทยที่รักของเราขาดความสามัคคี และเมื่อขาดความ
สามัคคีแล้ว ก็จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคง และต่อเอกราชของชาติเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งควรจะหาทางระงับ
ไม่ยอมให้เกิดอันตรายเหล่านั้นขึ้นได้เป็นอันขาด

นอกจากนั้นแล้ว ระบอบประชาธิปไตยนั่นเองซึ่งเราเพิ่งจะได้รับขึ้นมาใหม่ ๆ ก็จะต้องมัว
หมอง ประชาชนจะพากันเบื่อหน่ายต่อการปกครองระบอบนี้ เห็นว่าสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่มีสาระและ
รัฐบาลซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ให้ความไว้วางใจก็จะหมดความสำคัญลง ไปเช่นเดียวกัน ผลเสียหาย
ที่จะเกิดขึ้นนั้นมีอยู่มากกระผมไม่ได้คิดถึงแต่เฉพาะรัฐบาลของกระผม แต่กระผมมีความเห็นโดยสุจริต
ว่าจะเป็นผู้ใดหรือพรรคใดก็ตามที่จะเข้ามาตั้งรัฐบาลต่อไป ถ้าหากว่าสภาพของสภาผู้แทนราษฎรยัง
เป็นอยู่อย่างนั้นแล้ว รัฐบาลที่จะตั้งขึ้นใหม่ต่อไปอีกที่รัฐบาลก็ไม่มีทางที่จะทำงานการของตนโดยความ
สงบหรือด้วยความมั่นใจในเสถียรภาพของตนได้ ผลเสียหายที่จะเกิดก็อาจจะมียุ่่มากแล้ว เมื่อประชาชน
หมดศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ช่องทางก็จะเปิดโล่งสำหรับฝ่ายใดก็ตามที่คนไทยเราไม่
ปรารถนาที่เขาจะมีโอกาสเข้ามากุมอำนาจในการเมือง ปกครองเราต่อไปได้ในที่สุด นี่เป็นผลเสีย
หายซึ่งอาจจะเกิดขึ้น

สำหรับรัฐบาลนี้ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย ต้องการที่จะเดินทางหรือใช้วิถีทางอยู่ใน
ศีลธรรมของระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ไม่เคยคิดที่จะทำลายหรือล้มล้างการปกครองระบอบประชา
ธิปไตย และได้พยายามปฏิบัติการทุกอย่างตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ และจะกระทำเช่นนี้ตลอดไป
ไม่ยอมกระทำการเป็นอย่างอื่น การยุบสภานั้นเป็นมาตรการซึ่งรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจแก่รัฐบาลไว้
อย่างหนึ่งและมีความหมายว่า เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลกับสภาผู้แทนฯแล้ว รัฐบาลมีสิทธิ
ที่จะขอให้พี่น้องชาวไทยทั้งหลายเป็นผู้วินิจฉัยว่าใครถูกใครผิด หรือในกรณีเช่นนี้ที่กระผมกำลังพูดถึง

อยู่นี้ ก็เป็นหน้าที่ของพี่น้องประชาชนชาวไทยทั้งหลายจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง ในการเลือกตั้ง
 แทนราษฎรทั่วประเทศ เพื่อตัดสินใจอนาคตของชาติ รัฐบาลยุบสภาผู้แทนราษฎรตามอำนาจหน้าที่ ซึ่ง
 รัฐบาลมีอยู่แล้วในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและในการนี้ก็ได้ประกาศเป็นการแน่นอนแล้วว่า
 จะให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศในวันที่ 4 เมษายนศกนี้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพี่น้องประชาชน
 ชาวไทยทั้งหลายที่จะต้องใช้ความคิดพิจารณาและใช้สิทธิเลือกตั้งของท่านในวันที่ 4 เมษายนนั้น เพื่อ
 อนาคตอันรุ่งเรือง สุกใสของชาติ ในการนี้ท่านมีสิทธิที่จะตัดสินใจอย่างไรก็ได้ สำหรับท่านผู้ชมและ
 ท่านผู้ฟังที่นั่งฟังอยู่ในขณะนี้ ถ้าหากว่าเห็นว่ารัฐบาลกระทำผิดก็มีสิทธิที่จะไม่เลือกรัฐบาลนี้เข้ามาหรือ
 คนที่อยู่ในรัฐสภานี้เข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวกระผมเอง ถ้าหากว่าท่านไม่เลือกเสียอย่างหนึ่งแล้ว
 กระผมก็จะไม่มีสิทธิที่จะเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป กระผมก็ขออน้อมรับคำตัดสินของท่าน
 ถ้าหากว่าท่านตัดสินใจอย่างนั้น แต่ถ้าหากว่าท่านเห็นว่ากระผมถูกเห็นว่าควรแล้วที่จะต้องยุบสภา
 เพื่อความเรียบร้อย เพื่อระบอบประชาธิปไตยในอนาคตที่สุกแล้วแต่ท่านจะวินิจฉัยว่าจะทำอะไรต่อไป
 กระผมไม่จำเป็นต้องเรียนให้ท่านทราบ

กระผมเองได้ต่อสู้เพื่อระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลา 30 กว่าปี ขอเรียนความตั้งใจให้
 ทราบว่า จะไม่ยอมให้ระบอบประชาธิปไตยนี้สูญสิ้นไปจากเมืองไทย และครั้งนี้ก็เป็นโอกาสที่ประชาชน
 จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าคนไทยเราพร้อมที่จะเป็นประชาธิปไตยด้วยการมีความรับผิดชอบ ตลอดเวลาที่
 กระผมเป็นนายกรัฐมนตรีมานี้ ได้มีเสียงตำหนิติเตียนก็มากกว่า กระผมเป็นผู้อ่อนแอ ขาดความเข้มแข็ง
 เด็ดขาดมีแต่ยอมต่อข้อเรียกร้องต่างๆ กระผมขอกราบเรียนด้วยความจริงใจว่า กระผมได้ใช้ความ
 อุตสาหะทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในตัวของกระผม ต้องเสียสละอะไรหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งบางเรื่องท่านก็ทราบ
 เพื่อที่จะรักษาระบอบประชาธิปไตยไว้เท่านั้น ไม่เคยคิดแม้แต่ครั้งเดียวว่าจะกระทำการใดๆ เพื่อรักษา
 ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไว้ให้แก่ตนตลอดไป หรือให้นานที่สุดเท่าที่ตัวจะกระทำได้ ไม่เคยคิด การกระทำ
 ทุกอย่างเป็นไปเพื่อรักษาระบอบประชาธิปไตย บางอย่างที่คุณจะประนีประนอมได้กระผมก็ประนี
 ประนอม บางอย่างที่คุณจะยอมกันได้โดยไม่เกิดผลเสียหายแก่บ้านเมืองกระผมก็ยอม เพื่อระงับความ
 ชัดแย้งต่างๆ ที่จะเกิดเหตุรุนแรงต่อไป ทำให้คนไทยต้องวิวาทกัน ต้องแตกแยกกัน หรืออาจจะถึง
 กับต้องรบพุ่งฆ่าฟันกัน ซึ่งกระผมไม่ปรารถนาเป็นอันขาด ตลอดมานี้ยอมเสียสละความรู้สึกในเรื่อง
 ศักดิ์ศรีมากมายหลายครั้ง สละแม้แต่ทรัพย์สินส่วนตัว ตลอดจนต้องสละความรู้สึกส่วนตัวทุกประการ
 ไม่ว่าจะไปในทางความโกรธ ในทางความท้อถอย ในทางความถ้อตัวและอื่นๆ อีกมาก ถือว่าเป็น
 สิ่งที่ไม่จำเป็นต้องรักษาไว้ เพื่อประโยชน์สุขของบ้านเมืองและระบอบประชาธิปไตย ก็มาจนถึง

เพียงนี้ คราวนี้กระผมเห็นว่าไม่มีทางอื่นที่จะทำได้ นอกจากขอมอบให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทั้งหลายเป็นผู้วินิจฉัยขอให้ท่านเลือกผู้แทนอีกครั้งหนึ่ง ที่จะเข้ามาเป็นปากเสียงของท่านและที่จะเข้ามาในรูปพรรคการเมืองที่มีกำลังพอ มีคะแนนเสียงในสภาพที่จะเป็นเสียงข้างมากเด็ดขาด เพื่อที่จะตั้งรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพต่อไปและจะได้ปกครองประเทศให้มีความสงบสุขร่มเย็นต่อไป กระผมเองก็ขอกราบเรียนได้แต่เพียงเท่านี้ และขอร้องให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทั้งหลาย จงได้โปรดให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในครั้งนี้

สำหรับท่านที่เห็นว่ารัฐบาลได้กระทำหรือไม่ดีอย่างไรนั้น ท่านก็มีสิทธิทุกประการครับที่จะชี้ให้ประชาชนได้ทราบถึงความผิดและความไม่ดีของรัฐบาลตามความเห็นของท่านและถ้าหากว่าประชาชนเขาเห็นด้วยกับท่าน เขาก็จะไม่เลือกกระผมหรือไม่เลือกรัฐบาลเข้ามาอีกในการเลือกตั้งที่จะมีต่อไป ไม่มีปัญหาอะไรทั้งสิ้น

กระผมจึงใคร่ขอวิงวอนให้พี่น้องทั้งหลาย ตั้งอยู่ในความสงบ ท่ามาหากินต่อไปเป็นปกติ การยุบสภานั้นเป็นของธรรมดาสำหรับระบอบประชาธิปไตย ที่ไหนเขาก็กระทำกัน เมื่อยุบสภาแล้วก็ต้องมีการเลือกตั้งกันใหม่ซึ่งก็จะมีขึ้นในวันที่ 4 เมษายนที่จะถึงนี้และเมื่อมีการเลือกตั้งแล้ว กระผมก็หวังว่าเราจะได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ที่เข้ามาตั้งรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในสภา มีเสถียรภาพในการปกครองประเทศให้มีความสงบสุข มีความเจริญก้าวหน้าและประกอบด้วยความสามัคคีปรองดองกันสืบไป เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติที่รักของเราทั้งปวง กระผมขอกล่าวไว้แต่เพียงเท่านี้ และขอขอบพระคุณ

พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. 2526

ภูมิพลอดุลยเดช ประ.

ให้ไว้ ณ วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526

เป็นปีที่ 38 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

ด้วยนายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลว่า เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีการขอ
แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึง 4 ครั้ง ประชาชนและ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างก็มีความเห็นก้ำกึ่งกัน หากให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม
วิธีการใหม่ในขณะนี้อาจนำไป สู่ปัญหาความขัดแย้งและรุนแรงทางการเมืองได้ อันจะนำมาซึ่งความ
เสื่อมโทรมของระบบเศรษฐกิจสังคม ความสามัคคีของชนในชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
จึงสมควรยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาราษฎรทั่วไปชุดใหม่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 101 และมาตรา 159 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.
2526"

มาตรา 2 พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 4 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่
18 เมษายน พ.ศ. 2526

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

นายกรัฐมนตรี

พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. 2529

ภูมิพลอดุลยเดช ประ.

ให้ไว้ ณ วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529

เป็นปีที่ 41 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

ด้วยนายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลว่า ตามที่ได้มีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2529 ออกใช้บังคับและสภาผู้แทนราษฎรในการประชุมเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 ได้มีมติไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว อันเป็นเหตุให้พระราชกำหนดนั้นตกไป จากการวิเคราะห์สาเหตุแห่งการไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว เห็นว่าสภาผู้แทนราษฎรมิได้คำนึงถึงเหตุผลในการตราพระราชกำหนด หากสืบเนื่องมาจากความแตกแยกในพรรคการเมืองบางพรรค หากให้สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ยังคงทำหน้าที่ต่อไป ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการบริหารราชการแผ่นดินและกระทบถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมควรยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปชุดใหม่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 101 และมาตรา 159 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

2529

มาตรา 2 พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

มาตรา 4 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 27

กรกฎาคม 2529

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

นายกรัฐมนตรี

พระราชกฤษฎีกา

ให้ปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร และตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่

 ประชาธิปก พร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการ
 คำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า สภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นประกอบด้วยสมาชิกซึ่งตั้งขึ้น
 เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะถึงเวลาอันสมควรที่จะ โปรดเกล้าฯ ให้ราษฎรตั้งผู้แทนขึ้นมา เพราะฉะนั้น
 จึงไม่เป็นการสมควรที่สภาจะพึงพิจารณาเปลี่ยนแปลงนโยบายสำคัญทางเศรษฐกิจอันเป็นรากเง้าแห่ง
 ความเป็นความอยู่ของประเทศมาแล้วแต่โบราณกาล ณ บัดนี้ ปรากฏว่ามีสมาชิกเป็นจำนวนมากแสดง
 ความปรารถนาแรงกล้าเพียรที่จะทำการเปลี่ยนแปลงไปในทางนั้นโดยวิธีการอันเป็นอุบายในทางอ้อม
 ที่จะบังคับข่มขู่ให้สภาต้องดำเนินการไปตามความปรารถนาของตน เป็นการไม่สมควร เป็นที่เห็นได้ชัด
 แล้วว่า จะประชุมกันบัญญัติการของประเทศโดยความสวัสดิภาพไม่ได้แล้ว สามารถจะนำมาซึ่งความ
 ไม่มั่นคงต่อประเทศและทำลายความสุขสมบูรณ์ของอาณาประชาราษฎร ทรงพระราชดำริเห็นว่า เป็น
 เวลาฉุกเฉินแล้ว สมควรต้องจัดการป้องกันความหายนะอันจะมาสู่ประเทศและอาณาประชาราษฎรทั่วไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ขึ้น มีข้อความดังต่อไปนี้

1. ให้ปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรนี้เสีย และห้ามไม่ให้เรียกประชุมจนกว่าจะได้มีสภาผู้แทน
 ราษฎรชุดใหม่ เมื่อได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามความในรัฐธรรมนูญนั้นแล้ว
2. ให้ยุบคณะรัฐมนตรีปัจจุบันเสียและให้มีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ กอปรด้วยนายกรัฐมนตรี
 หนึ่งนายกับรัฐมนตรีอื่น ๆ อีกไม่เกินยี่สิบนาย และให้นายกรัฐมนตรีคณะซึ่งยุบนี้เป็นนายกของ
 คณะรัฐมนตรีใหม่ กับให้รัฐมนตรีผู้ซึ่งว่าการกระทรวงต่างๆ อยู่ในเวลานี้เป็นสมาชิกของคณะรัฐมนตรี
 ใหม่โดยตำแหน่ง ส่วนรัฐมนตรีอื่น ๆ จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นโดยคำแนะนำของ
 นายกรัฐมนตรีอีกต่อไป
3. ตราบใดที่ยังไม่ได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ยังไม่ได้เรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎร
 ใหม่ นั้น และยังไม่แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามความในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้คณะรัฐมนตรีใหม่ตาม

พระราชกฤษฎีกาจะนับเป็นผู้ใช้อำนาจต่าง ๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญได้ให้ไว้แก่คณะรัฐมนตรี

4. ตราบใดที่ยังไม่ได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรและยังไม่ได้เรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรใหม่นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติตามคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรี

5. ตราบใดที่ยังไม่ได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ยังไม่ได้เรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรใหม่นั้นและยังไม่ได้ตั้งคณะรัฐมนตรีตามความในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้รอการใช้บทบัญญัติต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งขัดกับพระราชกฤษฎีกานี้เสีย ส่วนบทบัญญัติอื่น ๆ ในรัฐธรรมนูญนั้นให้เป็นอันคงใช้ต่อไป

ประกาศมา ณ วันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2476 เป็นปีที่ 9 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระยามโนปกรณนิติธาดา

เจ้าพระยาวงษา

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

เจ้าพระยาเทเวศวิthur

พ.ร.ท. พระยาราชวังสัน

พระยาจำแลนยบดี

พระยาตรีวิสารวาจา

พ.อ. พระยาพลพลพยุหเสนา

พ.อ. พระยาทรงสุรเดช

พ.อ. พระยาฤทธิอัคนย์

พ.ท. พระประศาสน์พิทยายุทธ

พ.ต. หลวงพิบูลสงคราม

น.ต. หลวงสินธุสงครามชัย

นายประยูร ภมรมนตรี

คำแถลงการณ์ของรัฐบาล

รัฐบาลขอแถลงให้ประชาชนทราบเพื่อเป็นที่เข้าใจทั่วกันในเหตุผลอันสำคัญยิ่งซึ่งบังเกิดขึ้น กระทำให้เป็นความจำเป็นที่ต้องปิดสภาผู้แทนราษฎร ตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่ และงดใช้รัฐธรรมนูญ บางมาตรา

ในคณะรัฐมนตรี ณ บัดนี้เกิดแตกกันเป็น 2 พวก มีความเห็นแตกต่างกันและไม่สามารถที่จะคล้อยตามกันได้ ความเห็นข้างน้อยนั้นปรารถนาที่จะวางนโยบายเศรษฐกิจไปในทางอันมีลักษณะ เป็นคอมมิวนิสต์ ความเห็นข้างมากนั้นเห็นว่านโยบายเช่นนั้นเป็นการตรงกันข้ามแก่ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวสยามและเป็นที่เห็นได้โดยแน่นอนทีเดียวว่านโยบายเช่นนั้นจักนำมาซึ่งความหายนะแก่ ประชากรราษฎรแลเป็นมหันตภัยแก่ความมั่นคงของประเทศ

ในคณะรัฐมนตรีซึ่งมีรัฐมนตรีถึง 20 คน จะหวังให้มีความเห็นเหมือนกันไปทุกสิ่งทุกอย่าง เสมอไปนั้นไม่ได้ก็จริงอยู่ แต่ว่าถ้ารัฐบาลจักดำรงอยู่ในความสามารถบริหารราชการแผ่นดินโดย เรียบร้อยแล้ว เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐมนตรีทุกคนจักต้องเป็นผู้ที่มีความเห็นไปในทางเดียวกันใน นโยบายอันสำคัญๆ ความเป็นไปได้ของคณะรัฐมนตรีในเวลานี้เป็นภาวะอันแสนสุดที่จะทนทานได้ ไม่ว่า จะเป็นอยู่ๆจะเกิดขึ้นแก่บ้านเมืองใด และไม่ว่าจะมีรัฐบาลเป็นอย่างไร

สมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎรในเวลานี้แล้ว ก็ประกอบขึ้นด้วยสมาชิกที่แต่งตั้งขึ้นตาม รัฐธรรมนูญ สภานี้มีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติจนกว่าจะได้มีสภาใหม่โดยราษฎรเลือกตั้งสมาชิกขึ้นมา สภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่แต่งตั้งขึ้นชั่วคราวเช่นนี้หาควรไม่ที่จะเพียรวางนโยบายทางเศรษฐกิจใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงของเก่าอันมีอยู่ใช้อยู่ประจวบเป็นการพลิกแผ่นดิน ส่วนสภาในเวลานี้จะอ้างว่าไม่ได้ ทำตราบยังไม่ได้ทำกฎหมายอันมีลักษณะไปในทางนั้นก็จริงอยู่ แต่เป็นที่เห็นได้โดยชัดเจนแจ่มแจ้งว่ามี สมาชิกเป็นจำนวนมากคนมีความปรารถนาที่จะทำเช่นนั้น และมีความเลื่อมใสศรัทธาต่อรัฐมนตรี อันมีจำนวนข้างน้อยในคณะรัฐมนตรี

ความแตกต่างกันในสภา ซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติกับคณะรัฐมนตรีซึ่งมีหน้าที่ในทาง บริหารคั้งนี้ เป็นที่น่าอันตรายอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ โดยกระทำให้ราชการชักช้าเกิด ความแยกแตกกันในรัฐบาล ก่อให้เกิดความหวาดเสียวและความไม่แน่นอนแก่ใจประชาชนทั่วไป

ฐานะแห่งความเป็นอยู่เช่นนี้ จะปล่อยให้คงเป็นต่อไปอีกไม่ได้แล้ว ความปลอดภัยของประชาชนเป็นกฎหมายอันสูงสุดไม่ว่าในบ้านเมืองใด และโดยคติเช่นนั้นเท่านั้นที่บังคับให้รัฐบาลต้องปึกสภาและตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่

รัฐบาลขอความข้อนึงว่า พระราชกฤษฎีกานี้ให้รอการใช้รัฐธรรมนูญแต่จะเพาะบางมาตราและเป็นการชั่วคราวเท่านั้น

ตารางแสดงการยุบสภาของประเทศต่างๆ¹

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
คอ스타ริกา	สภานิติบัญญัติ (Legislative Assembly) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ไม่มี
คาเมรูน	สภาแห่งชาติ (National Assembly) อาจถูกยุบได้เฉพาะตามมติของสมาชิกแห่งสภาเท่านั้น	ได้	ประธานาธิบดีอาจให้ขยายเวลาของสภาได้
คูเวต	พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภาแห่งชาติ (National Assembly) ได้เมื่อสภาพิจารณาเห็นว่าไม่อาจดำเนินงานร่วมกับนายกรัฐมนตรีได้	ไม่ได้	ไม่มี
แคนาดา	ผู้ว่าการอาจยุบสภาสามัญ (House of Commons) ตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะในสถานการณ์ดังต่อไปนี้	ไม่ได้	วาระของสภาสามัญอาจได้รับการขยายออกไปได้ในภาวะสงคราม การรุกราน

¹Valentine Herman Thomson, Parliament of the World (Great Britain: Litho Ltd., 1976), pp. 844-853.

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
แคนาดา (ต่อ)	1. เมื่อสภามีได้เป็นตัวแทนมติมหาชนส่วนใหญ่ของประเทศอีก ต่อไป 2. เมื่อมีการออกเสียงไม่ไว้วางใจรัฐบาลและนายกรัฐมนตรีคัด สิ้นใจปรึกษาประชาชน วุฒิสภา (Senate) ไม่อาจถูกยุบได้		หรือการจลาจล ถ้าไม่ขัดกับเสียงของ สมาชิกสภาที่มากกว่า 1 ใน 3
จอร์แดน	พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภาผู้แทนฯ (House of Representatives) ได้ แต่ยุบสภาซ้ำในปัญหาเดียวกันไม่ได้	ไม่ได้	วาระของสภาอาจขยายออกไปได้อีกไม่ เกิน 2 ปี
เชคโกสโลวาเกีย	สภากลาง (Federal Assembly) อาจถูกยุบโดยประธานาธิบดี เท่านั้น เมื่อระเบียบปฏิบัติของสภาไม่อาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ สอดคล้องกันในร่างกฎหมายได้	ไม่ได้	ไม่มี
เซเนกัล	ประธานาธิบดีอาจยุบสภาแห่งชาติ (National Assembly) ได้ หลังจากปรึกษาประธานสภาแล้ว กรณีมีมติตำหนิรัฐบาล แต่จะยุบ	ไม่ได้	ไม่มี

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
เซเนกัล (ต่อ)	สภากายใน 1 ปีหลังจากการเลือกตั้งที่มีผลมาจากการยุบสภาครั้งที่แล้วไม่ได้		
แซมเบีย	ประธานาธิบดีอาจยุบสภาแห่งชาติ (National Assembly) ได้	ไม่ได้	ในภาวะสงครามวาระของสภาอาจขยายออกไปได้อีก 1 ปีต่อครั้ง แต่จะอยู่เกิน 5 ปีไม่ได้
ญี่ปุ่น	สภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) อาจถูกยุบโดยพระเจ้าจักรพรรดิตามคำร้องขอของรัฐบาลได้ การยุบสภามีขึ้นภายใน 10 วันที่มีการลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ถ้าคณะรัฐมนตรีไม่ลาออก	ไม่ได้	ไม่มี
เดนมาร์ก	พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภา (Folketing) ตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากการเสนอชื่อรัฐบาลชุดใหม่แล้วจะยุบสภา ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะเสนอให้พิจารณาคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ไม่ได้	ไม่ได้	ไม่มี

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
ตูนีเซีย	ประธานาธิบดีอาจยุบสภาแห่งชาติ (National Assembly) ได้เมื่อสภามีมติตำหนิรัฐบาล	ไม่ได้	วาระของสภาจะได้รับการขยายออกไปตามกฎหมายเมื่อมีสถานการณ์ที่ทำให้ไม่อาจจัดการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้
ไทย	พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) ได้ แต่จะยุบสภาซ้ำในเหตุการณ์เดียวกันไม่ได้ วุฒิสภา (Senate) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ไม่มี
นอร์เวย์	สภา (Storting) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ไม่มี
นิวซีแลนด์	สภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) อาจถูกยุบโดยผู้ว่าการตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี	ไม่ได้	วาระของสภาอาจขยายออกไปได้โดยผลของกฎหมาย
เนเธอร์แลนด์	1. พระราชินีทรงยุบสภาใดสภาหนึ่งตามคำร้องขอของ	ไม่ได้	ไม่มี

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
เนเธอร์แลนด์ (ต่อ)	<p>นายกรัฐมนตรีได้ ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างสภากับรัฐบาล แต่จะยุบสภาซ้ำในปัญหาเดียวกันไม่ได้</p> <p>2. สภาทั้งสองจะถูกยุบโดยอัตโนมัติเมื่อได้ผ่านร่างกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ สำหรับการรับร่างกฎหมายในขั้นสุดท้ายนั้น จะต้องผ่านสภาใหม่ทั้งสอง ด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3</p>		
บัลกาเรีย	สภาแห่งชาติ (National Assembly) อาจถูกยุบได้ เฉพาะตามมติของสมาชิกแห่งสภาเท่านั้น	ได้	ในภาวะสงครามและกรณีฉุกเฉิน หรือมีสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเลือกตั้ง สภาอาจขยายเวลาออกไปได้อีกเป็นเวลา 1 ปี
เบลเยียม	พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภาใดสภาหนึ่งหรือทั้งสองสภาได้ รัฐบาลอาจร้องขอให้ยุบสภาเมื่อไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภา สภาทั้งสองจะถูกยุบโดยอัตโนมัติเมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญหรือมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	ไม่ได้	ไม่มี

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
โปแลนด์	สภา (Diet) อาจยุบตนเองได้โดยออกกฎหมายเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราวหรือถาวร	ได้	สภาอาจขยายวาระของตนเองโดยออกกฎหมายที่มีผลเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราวหรือถาวรได้
ฝรั่งเศส	สภาแห่งชาติ (National Assembly) อาจถูกยุบโดยประธานาธิบดี หลังจากปรึกษานายกรัฐมนตรีและประธานสภาทั้งสองแล้ว จะยุบสภาไม่ได้ภายใน 1 ปีหลังจากการเลือกตั้งเนื่องจากการยุบสภาครั้งก่อนหรือในระหว่างที่มีการใช้อำนาจพิเศษของประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญมาตรา 16 วุฒิสภา (Senate) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	สภาแห่งชาติอาจได้รับการขยายวาระออกไปได้เกินกว่า 5 ปีด้วยการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเลือกตั้ง
ฟิลิปปินส์	ผู้ว่าการยุบสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) ได้ในสถานการณ์ดังต่อไปนี้ 1. มีญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาลและนายกรัฐมนตรีไม่ลาออกหรือแนะนำผู้ว่าการให้ยุบสภาแต่ประการใด	ไม่ได้	ในภาวะสงครามและกรณีฉุกเฉินอาจขยายวาระสภาออกไปได้อีกเป็นเวลา 1 ปีหรือ 6 เดือนตามลำดับในแต่ละครั้ง แต่จะอยู่เกิน 5 ปีไม่ได้

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
ฟีจี (ต่อ)	<p>2. ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่างลงและไม่มีที่ท่าว่าจะแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทน</p> <p>วุฒิสภา (Senate) ไม่อาจถูกยุบได้</p>		
ฟินแลนด์	<p>สภา (Eduskunta) อาจถูกยุบโดยประธานาธิบดีภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน เมื่อมีปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องอุทธรณ์ต่อประชาชน</p>	ไม่ได้	ในภาวะสงครามวาระของสภาอาจขยายออกไปได้ด้วยการออกกฎหมาย
มอลตา	<p>ผู้ว่าการอาจยุบสภาผู้แทนฯ (House of Representatives) ได้ตามสถานการณ์ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เมื่อมีการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลและนายกรัฐมนตรีมิได้ลาออกหรือแนะนำให้ผู้ว่าการยุบสภาแต่ประการใด 2. เมื่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่างลงและไม่มีโอกาสที่จะแต่งตั้งบุคคลอื่นแทน 	ไม่ได้	ไม่มี

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
มาเลเซีย	พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภาผู้แทนฯ (House of Representatives) ได้ตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรี วุฒิสภา (Senate) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ไม่มี
โมนาโก	นายกรัฐมนตรีอาจยุบสภาแห่งชาติ (National Council) ได้ ภายหลังจากปรึกษาสภาองคมนตรี (Council of the Crown)	ไม่ได้	ไม่มี
ยูโกสลาเวีย	สภา (SFRY Assembly) อาจถูกยุบได้ถ้าเกิดความขัดแย้งขึ้น ระหว่างสภากับประธานาธิบดีเกี่ยวกับนโยบายหรือร่างกฎหมาย แม้ ภายหลัง 6 เดือนของการเจรจาไกล่เกลี่ยในปัญหาความขัดแย้งและ หลังการอภิปรายอีก 3 เดือน	ไม่ได้	ในภาวะสงครามและกรณีฉุกเฉินอื่นสภา อาจขยายวาระของตนเองออกไปได้อีก กระทั่งสถานการณ์เช่นนั้นสิ้นสุดลง
โรมาเนีย	สภาแห่งชาติ (National Assembly) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	สภาอาจได้รับการขยายวาระออกไปได้ เมื่อมีสถานการณ์ที่ไม่อาจจัดให้มีการ เลือกตั้งสภาใหม่เกิดขึ้น

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
ลิกเทินสไตน์	พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภา (Diet) ได้	ไม่ได้	ไม่มี
สวีตเซอร์แลนด์	รัฐสภาอาจถูกยุบได้เฉพาะกรณีที่ผู้ออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 50,000 คนเรียกร้องให้แก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญหรือเมื่อสภาไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญทั้งหมด ซึ่งมติมหาชนได้ยอมรับในการออกเสียงแสดงประชามติแล้ว	ไม่ได้	ไม่มี
สวีเดน	สภา (Riksdag) อาจถูกยุบได้ถ้ารัฐบาลกำหนดให้มีการเลือกตั้งเป็นกรณีพิเศษ	ไม่ได้	ในภาวะสงครามหรืออันตรายจากสงคราม สภาอาจขยายวาระของตนเองออกไปได้ครั้งละ 1 ปี
สเปน	สภา (Cortes) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ประมุขอาจขยายเวลาของสภาได้ตามคำร้องขอของสภาเองหรือรัฐบาลด้วยความเห็นชอบของสภาแห่งอาณาจักร (Council of the Realm)

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
สเปน (ต่อ)			ในสถานการณ์ที่ไม่อาจจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้
สหรัฐอเมริกา	รัฐสภา (Congress) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ไม่มี
สหราชอาณาจักร	พระราชินีทรงยุบสภาสามัญ (House of Commons) ตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรี สภาขุนนาง (House of Lords) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	วาระของสภาอาจขยายออกไปได้ตามกฎหมาย
สาธารณรัฐเกาหลี	ประธานาธิบดีอาจยุบสภาแห่งชาติ (National Assembly) ในกรณีเกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างสภากับรัฐบาล	ไม่ได้	ไม่มี
สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน	สภาประชาชน (Chamber of People) อาจถูกยุบตามมติ 2 ใน 3 ของสมาชิกแห่งสภาเท่านั้น	ได้	สภาประชาชนอาจได้รับการขยายวาระโดยมติ 2 ใน 3 ของสมาชิกแห่งสภา

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
สาธารณรัฐเยอรมัน	สภาผู้แทนราษฎร (Bundestag) อาจถูกยุบโดยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐตามข้อเสนอของนายกรัฐมนตรีภายใน 21 วันที่สภาได้ปฏิบัติหน้าที่ความไว้วางใจที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอวุฒิสภา (Bundesrat) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ในการป้องกันประเทศ สภาผู้แทนฯอาจได้รับการขยายวาระออกไปอีก แต่จะอยู่เกิน 6 เดือนหลังสิ้นสุดภาวะการดำรงกล่าวไม่ได้
สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย	ประธานาธิบดีอาจยุบสภาประชาชน (People's Council) ได้ แต่จะยุบสภาซ้ำในปัญหาเดียวกันกับการยุบสภาครั้งก่อนไม่ได้	ไม่ได้	ในภาวะสงครามสภาอาจได้รับการขยายวาระออกไปได้อีกตามกฎหมาย
ออสเตรีย	สภาแห่งชาติ (National Council) อาจถูกยุบได้ในกรณีดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. สภาแห่งชาติประกาศยุบตนเองได้ตามกฎหมาย 2. ประธานาธิบดีอาจยุบสภาแห่งชาติตามคำแนะนำของรัฐบาล 3. สภาแห่งชาติอาจถูกยุบ ถ้ามติจากการลงประชามติปรากฏว่า มติมหาชนปฏิเสธที่จะถอดถอนประธานาธิบดี สภาแห่งสาธารณรัฐ (Federal Council) ไม่อาจถูกยุบได้	ได้	ไม่มี

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
ออสเตรเลีย	<p>1. ผู้ว่าการยุบสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) ตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรี</p> <p>2. ผู้ว่าการอาจยุบสภาทั้งสองได้ กรณีมีความขัดแย้งภายในสภาทั้งสองเกี่ยวกับร่างกฎหมายหลังจากผ่านการพิจารณาใหม่แล้วเป็นเวลา 3 เดือน แต่การยุบสภาเช่นนี้จะมีขึ้นภายใน 6 เดือนก่อนการยุบสภาผู้แทนราษฎรตามปกติไม่ได้</p>	ไม่ได้	ไม่มี
อัฟริกาใต้	ประธานาธิบดียุบสภาผู้แทนราษฎร (House of Assembly) หรือวุฒิสภา (Senate) ได้ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี	ไม่ได้	วาระของสภาอาจขยายออกได้เฉพาะตามกฎหมายพิเศษเท่านั้น
อาร์เจนตินา	รัฐสภา (Congress) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ไม่มี
อิตาลี	ประธานาธิบดีอาจยุบสภาใดสภาหนึ่งหรือทั้งสองสภา ภายหลังจากปรึกษาประธานสภาเหล่านั้นแล้ว แต่จะยุบสภาภายในเวลา 6 เดือนสุดท้ายของวาระดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีไม่ได้	ไม่ได้	ในภาวะสงครามอาจขยายวาระของรัฐสภาได้ตามกฎหมาย

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
อินเดีย	สภาประชาชน (House of the People) อาจถูกยุบโดย ประธานาธิบดีตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรีได้ สภาแห่งรัฐ (Council of States) ไม่อาจถูกยุบได้	ไม่ได้	ขณะประกาศภาวะฉุกเฉินวาระของสภา อาจขยายออกไปได้อีกเป็นเวลา 1 ปี ต่อครั้งตามกฎหมาย แต่จะอยู่เกิน 6 เดือนหลังสิ้นสุดเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้
อิสราเอล	สภาผู้แทนราษฎร (Knesset) อาจถูกยุบโดยการตัดสินใจของ สมาชิกแห่งสภานั้นเท่านั้น เนื่องจากการปฏิเสธที่จะสนับสนุนรัฐบาล	ได้	ไม่มี
ไอร์แลนด์	สภาแห่งชาติ (National Assembly) อาจถูกยุบถ้าผู้มีสิทธิออก เสียงเลือกตั้งต้องการตามผลการลงประชามติเท่านั้น	ไม่ได้	ไม่มี
ไอร์แลนด์	ประธานาธิบดีอาจยุบสภาผู้แทนราษฎร (Dail) ตามคำแนะนำของ นายกรัฐมนตรีได้ แม้ว่าวุฒิสภา (Senate) ไม่อาจถูกยุบได้ แต่ การเลือกตั้งทั่วไปสำหรับวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีขึ้น	ไม่ได้	ไม่มี

ประเทศ	การยุบสภา	สภายุบตนเอง	การขยายวาระดำรงตำแหน่งของสภา
<p>ไอร์แลนด์ (ต่อ)</p> <p>ฮังการี</p>	<p>ภายใน 90 วันหลังการยุบสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>สภาแห่งชาติ (National Assembly) อาจถูกยุบตามมติของสมาชิกแห่งสภานั้นเท่านั้น</p>	<p>ได้</p>	<p>ในภาวะสงครามและสถานการณ์ยกเว้นอื่น อาจขยายวาระสภาออกไปได้โดยไม่จำกัดระยะเวลา</p>

ประวัติผู้วิจัย

นางสาว กาดูณา เกิดโพธิ์ทอง เกิดที่ อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร
เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2499 สำเร็จการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2524 ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์
นโยบายและแผน 5 คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

